

ХАҢЫАТ
1937 СЫЛТАН
ТАХСАР

САХА РЕСПУБЛИКАТЫН НЬУРБА УЛУУХУН ХАҢЫАТА

НЬУРБА

ОГНИ-НЬУРБЫ

2023 сүд
Кулун тутар
16 күнэ
Чэппиэр
10 №
(12034)

ТЭРИЙЭЭЧЧИЛЭР: СР Правительствоота, Ньурба улууһун «Ньурба» («Огни Ньурбы») хаһыат редакцията» автономнай тэрилтэ

– Редактор колонката –

Күндү ааҕааччыларбыт, дороболорун!

Бу ый 24-26 күннэригэр Дьокуускай куоракка "Муус Устар" бүтүн өрөспүүбүлүкэтээҕи ыччат бэстибээлэ булаары турар. Ньурба улууһуттан барыта быһа холоон 40-ча талааннаах ыччат кытта бараары күнүстэри-түүннэри бэлэмнэнэ сылдьаллар.

Бастаан улууска сүүмэрдир түһүмэхтэр ытыллалар, онтон бастынар талыллан оройун чизхин өрөспүүбүлүкэҕэ көмүскүү бараллар. Вокальный, бырайыак көмүскээһинэ, Dota2 компьютернай оонньуу, Айти хайысхаҕа бастынар талыллыбыт эбит буоллахтарына салгы педагогтар, спортивнай, биисинэс, промышленнай үлэ эйгэтигэр кыайылаахтар ааттарын бүгүн күүтэбит.

Манна тохтоон ааһааха наада билигин үйэ ирдэбиллэн ытыллар "ЭдэрБлог" түһүмэххэ. Ньурба улууһуттан хас даҕаны сырдатар-иһитиннэрэр блогердар кытта сылдьаллар, тоһоолоон эттэххэ - кинилэр бэйэ-бэйэлэрин кытары күрэхтэспэттэр. Атын

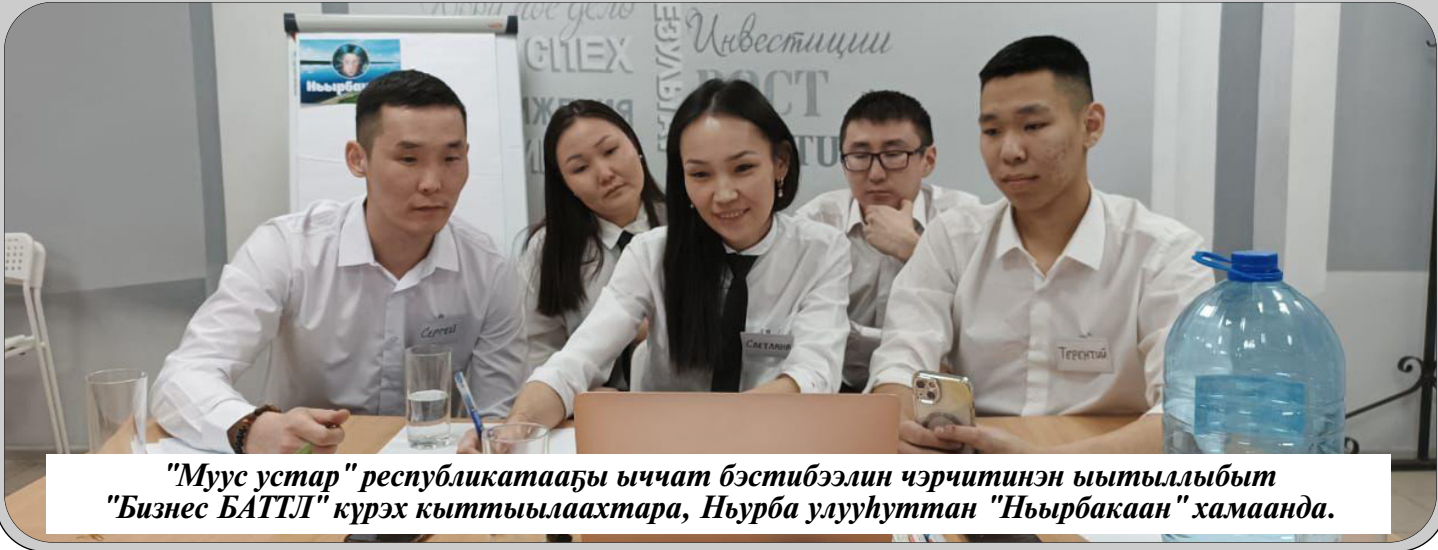
улуус бэрэстэбиитэллэрин кытары күөн көрсө сылдьаллар, онон "Сүрэҕи баттаан" диэн иһитиннэри кэтөн кэллэбинэ харса суох барыларыгар баттаан иһиг.

Ытыллыбыт түһүмэхтэр кыайылаахтарын чистиир Ньурба улууһун ыччатын түмүктүүр тэрээһинэ кулун тутар 20 күнүгэр "Кыталык" КД буолуохтаах. Онно билиэхпит - ханнык бастык ыччаттар улууспут чизхин көмүскүү баралларын.

"Муус устар" ыччат бэстибээлэ хаһыс да сылын ытыллар уонна сылата суолтата үрдээн иһэр. Билигин бу тэрээһини СӨ Правительствоотын Бэрэссэдээтэлэ Андрей Тарасенко бэйэтинэн кураторды сылдьар.

Улууспут бары өттүнэн чабылхай ыччатыгар ситиһилэри баҕарабыт! "Муус устар" бэстибээлтэн сибиэһэй сонуннары биһиги Телеграммытыгар тутта таһаара туруохпут, онон "Ньурба" хаһыат официальной Телеграм-каналыгар сурутун, биһирэ буолуох!

Лена Ивановна ПЕТРОВА.

"Муус устар" республикатааҕы ыччат бэстибээлин чэрчитинэн ытыллыбыт "Бизнес БАТТЛ" күрэх кыттылаахтара, Ньурба улууһуттан "Ньурбакаан" хамаанда.

Бу нүөмэргэ

Социальной хантараак дьиз кэргэн дохуотун үрдэтиигэ туһуланар - 3 стр.

Ньурбалары кэрэхсэбиллээх көрсүһүү күүтэр - 3 стр.

Сүүс сыл сүүрүгүн өксөй. Очерк. - 4 стр.

Редакция почтата - 8 стр.

"Дьахтар кыламмыт" сиһигэр. Салгыта. - 9 стр.

Эн саастыылаабын - 10 стр.

Биллэриилэр - 11 стр.

Олобу-дьаһаҕы хааччыйы

Улуус салайааччыларын кулун тутар 13 к. планеркаҕар Олобу-дьаһаҕы хааччыйар сулуоспа салайааччыта Афанасий Кириллин 11.03.23 с. Маарга федеральной суолга "Хонда-Фит" массына умайбытын иһитиннэрдэ. Күннэтэ Ньурба к. септик туолуутун туһунан иһитиннэриилэр кириэрлэр. Маалыкайга уоту былааннаах араарылар буоллулар. Бу нэдиэлэҕэ Маалыкайга, итиэннэ Антоновкаҕа, Чуукаарга улуусаларынан уоту былааннаах араары ытыллар. Кулун тутар 27-муус устар 9 к. "Сунтаар-Ньурба" ВЛ-110 кВ линияҕа өрөмүөн барарынан сибээстээн, уоту былааннаах араарылар буолуохтара.

Улууска ааспыт нэдиэлэҕэ 3 оҕо төрөөтө, 1 өлүү баар. Хамсык дьаһынна 4 киһи ыалдьан эмтэнэр. ОРВИ-нан 67 киһи ыалдьыта бэлиэтэннэ, ити иннинэ нэдиэлэҕэ 92 этэ. Хамсык дьаһын утары мунуга ыстарыллар (назальной) вакцина кэллэ. Вакцина ылар кэмнэрэ кэлбит дьон хамсык дьаһын утары вакцинаны ылаах кэрииннэхтэр. Медиктэр Малдыаҕарга улахан дьону, Маарга оҕолору тахсан көрдүлэр.

Улуустааҕы киин балыһа кылаабынай бырааһа Наталья Павлова дьон булгуччулаах флюорографияны аһара наадатын бэлиэтээтэ. Медицинскэй көрүүнэн хабыллыбат тэрилтэлэр үлэһиттэрэ бааллар, кинилэр хайаан даҕаны ФЛГ-га түһэллэр ирдэнэр. Кассовый аппаратаҕары Федеральной нолуок сулууспатын инспекциятыгар биэрэн учуокка туруортардылар. Улуустааҕы киин балыһаҕа Василий Семенов суол хаалыар диэри нэһиликтэргэ эмп атыгытын тэрийии боппуруоһун быһааралларыгар соруудахтаата.

ОДьКХ тэрилтэлэрэ чохторун таһына сылдьаллар. Кинилэргэ ыраах баар нэһиликтэргэ кыһынны суол баарына Саҥа дьылга диэри тийэр чох саппаастарын таһыналларыгар соруудахтаанна.

Ньурба куорат 1-кы, 2-с уонна 6-с маршруттарынан 3 оптуобус сүүрэр, Марха унгуоргу нэһиликтэргэ оптуобус сылдьа турар. Ньурба к. септик кирдэх уутун таһына 5 самосос уонна 1 таяк сүүрэллэр. "Клин-сити" ХЭТ тарыба бигэргэтилиннэ. Септик таһынан барыта сүүрүннэн канализацияҕа бөҕү-сабы ыраабыттан тахсар. Бэнидиэнниктэн киин уулуссаларга хаар таһытын үлэтэ саҕаланыаҕа, месчячк биллэрилиннэ.

Нэдиэлэ сонуннара

Уопсастыбаннай бэрээдэк

Ааспыт нэдиэлэҕэ полицияҕа 58 сайабыллыаннаа кирирдэ. 14 киһи хирургияҕа көрдөрүннэ. Административнай буруй - 7, киһини эчэтиигэ - 3, буруй онгоруутун булуу туһунан араарар - 5, масыанньыктааһын - 2, уоруу - 1, атын сирдэртэн кэлбит матырыйаал - 7. Барыта 104 административнай боротокуол толорулуна, ол иһигэр ГАИ хайысхатынан - 81. Уопсастыбаннай миэстэҕэ итирик сылдьыы иһин - 14, төрөппүт оҕотун көрөр эбэһиннэһин толорботун иһин 5 киһиэхэ боротокуол толоруллубут.

РФ ИДьМ Ньурба оройуонааҕы отделин салайааччытын солбуйааччыта Николай Алексеев чуолаан тэрилтэлэр үлэһиттэрэ түөкүттэр албыннарыгар кириэн биэриилэрэ тохтооботун бэлиэтээн туран, тэрилтэлэр салайааччылары үлэһиттэрин ортотугар өйдөтүүлэх үлэни ыталларыгар ыгырда. Сорохтор албын инвестиционнай фонда диэннэргэ харчыларын ыттан албыннаталлар. Тэрилтэлэринэн сэрэтии үлэтэ барар даҕаны, дьон түөкүттэр угайыларыгар кириэн биэриилэрэ тохтообот.

ЧВК "Редан" диэн оҕолорго кутталлаах хамсааһын баар буолла. Улуус үөрэҕин салалтата Москваттан уонна Дьокуускайтан ФСБ үлэһиттэрэ кыттылаах, оҕону иитии боппуруостарыгар муннааха кытынна. Дьокуускайга уонна биһиги улууспутугар икки оскуолаҕа сүүрүннээн 7-8 кылаас оҕолоро манньк кирибиттэрэ бэлиэтэммит. Үөрэх салалтатын үлэһиттэрэ Хатыыга, Маалыкайга уонна Малдыаҕарга муннаах тэрийэн ыһыттар. Бу нэдиэлэҕэ Ньурба к. оскуолаларыгар ытарга былаанныыллар.

Үөрэх эйгэтэ

10.03.23 с. Намга "Бастақы учуутал" өрөспүүбүлүкэтээҕи 2-с куонкурус ыгытылынна. Мунутуур кыайылаабынан Ньурба 3 №-дээх оскуолатын хамаандата (директор Петр Кузьмин) буолла.

10.03.23 с. "Саҥа саҕалыыр фермер" оҕолорго интеллектуальной оонньуу улуус-

тааҕы түһүмэҕэ ытытылынна. 6 агро-оскуола кыттыбытыттан кыайылаабынан Сүлэ орто оскуолатата табыста.

15.03.23 с. ГИА бэсиэдэлэһиитэ саҕаланар. Оскуолалар боруобаланы түһүмэҕин аастылар.

Робототехникаҕа улуустан 3 хамаанда өрөспүүбүлүкэтээҕи түһүмэҕи ааста, Бүтүн Арасыйытааҕы чөмпүйэһэҕэ кыттыахтара. Дмитрий Павлов төрөөбүтэ 100 сылыгар аналаах, Өгөлдө оскуолатыгар "Сыл дириэктэрэ" куонкурус улуустааҕы түһүмэҕэ ытытылыаҕа.

Спорт

Улуус оскуолатын үөрэнээччилэрин Спартакиадатын чэрчитинэн Бүтүн Арасыйытааҕы ГТО комплексыгар күрэхтэһии ытытылынна.

Дьокуускайга оскуола үөрэнээччилэрин Спартакиадатын чэрчитинэн мас тардыһытыгар күрэхтэһиигэ улууспут хамаандата 19 хамаандаттан 3 иһигэр кирирдэ. Бу нэдиэлэҕэ "Муус Устар" тэрээһин чэрчитинэн улахаттарга ГТО күрэхтэһиитэ ытытылар.

Тыа хаһаайыстыбата

Улууска 700-тэн тахса ынах төрөөн турар. Ньурбатааҕы көтөр фабрикатын кууруссалара барыта өлөрүлүннэ. Сымыыт суох кэмгэр Мирнэйтэн сымыыт аҕалыллан атыыланар. Дьокуускайдааҕы көтөр фабрикатыттан кулун тутар 20 к. саҕалаан 49 тыһ. куурусса кэлиэхтэх. Саҥа кууруссалар ыам ыйыттан сымыыттаан барыахтаахтар.

Үтү софотуопкатыгар быйыл үлэлэһэр тэрилтэлэри быһаарарга куонкурус ытытылыа. Эмиэ былырынны курдук, улууска 3747 т үгүт тутарга сорууда тизирдиллибит. Этэннэ буоллабына, быйыл үтү аҕыйах кэмгэр бороһуок үттэн астаныахтаах.

17.03.23 с. Чаппандаҕа улуустааҕы Сылгыһыт күрэҕэ буолар. Урут манньк тэрээһиннэ кытта илик Сүлэ уонна Күндээдэ нэһиликтэрэ кыттыахтарын туһунан бил-

лэрбиттэр. Ити түһүмүнэн былырынны кыайылаах Антоновка хамаандатын кытта иккис хамаанда быһытынан Аммаҕа өрөспүүбүлүкэтээҕи Сылгыһыт күрэҕэр баран кыттыахтаахтар.

Култуура эйгэтэ

Ньурба к. "Кыталык" КД-гар 07.03.23 с. улуустааҕы "Далбар Хотун" күрэх, 10.03.23 с. К.Д.Уткин аатынан түмэлгэ "Ньурба күн-күбэй ийэлэрэ - култуура үтүөлээх үлэһиттэрэ" кинигэ сүрэхтэһиитэ буолан аастылар.

10.03.23 с. Ньурба к. "Кыталык" КД-гар Учуутал уонна настаабыннык сылыгар, Искусство оскуолатын 60 сылыгар аналаах, оҕо хоорон кэлэктииптэрин ортотугар "Ырыа - нуруот дууһата" улуустааҕы хоор бэстибээлэ 19-с төгүлүн ытытылынна.

Маарга "Хотугу сулус" куонкурус эргэ-ийэһиннээҕи түһүмэҕэ ытытылынна, Ньурба, Үөһээ Бүлүү, Сунтаар улуустарыттан барыта 200-чэ оҕо кытынна.

Айылҕа харыстабыла

Ньурбатааҕы судаарыстыбаннай экологической кэтэбил үлэһиттэрэ өрүс унгуор тыаҕа тахса сырыттылар. "Подкорми сибирскую косулю" аахсыһа ытытыла турар.

Ыччат бэлиитикэтэ

Өрөспүүбүлүкэтээҕи "Муус Устар" тэрээһиннэ бэлэмнэни чэрчитинэн улууска барыта 10 былаһааккаларынан тэрээһиннэр ытытыла тураллар. Бу субютаҕа түмүктүүр тэрээһин буолар. 23-24.03.23 с. өрөспүүбүлүкэтээҕи тэрээһиннэ 40 киһилээх дэлгэһэссийэ барыахтаах. 11.03.23 с. Маар оскуолатын базатыгар "Педагог будущего поколения Якутии" күрэх ытытылынна, улуус сүүмэрдэммит хамаандатын сүүмэрдээн талыахтара.

19.03.23 с. Ньурба к. дьаһалтатын кытта Күндээдэлиир суолга араа күөлгэ дрефт күрэҕэ былааннаанна. Үөһээ Бүлүүттэн уонна Бүлүүттэн сайаапкалар кириэн эрэллэр.

Аһымал санаа

Октябрьскэй нэһилиэк олохтооҕо Степан Степанов иһкэн ыарыыттан эмтэнэригэр көмөнү онгорор аналаах аһымал санаа кэнсиритэр 232700 солк. кирирдэ.

Улуус дьаһалтатын пресс-сулууспата.

— Сонуннар —

**Алексей Иннокентьев
Дьокуускайга "Основа" ХЭТ
салайааччыларын көрүстэ**

Улуус баһылыга Алексей Иннокентьев ааспыт нэ-
диэлэбэ Дьокуускайга командировкатын кэмигэр
"Основа" ХЭТ салайааччыларын кытта көрүстэ.

Тэрлэтэ салайааччыта Федор Арчахов Ньурба
улуунун Мэнгэдьэк нэһилиэгиттэн 30 км-даах сиргэ
базальты хостуурга сафаламмыт үлэлэриттэн уонна
инники былааннарыттан билиһиннэрдэ. Күскэмдэ
дизэн сиргэ дэлби тэптэри үлэтин бытан, базальты
үөһэ тэптэрэн таһаардылар. "Основа" ХЭТ тэйиччи
бэйэтин карьерыгар бордуюксуйа онгороро экэнэ-
миичэскэй өтгүнэн барыһа суох. Ол иһин базальты
Кировтаабы чох разрезыгар (КУР) таһа сылдыаллар.
КУР дробилкатын уһун кэмнэ арендаагылар. Бу
сайын базальты онно үлүрүтэн араас фракциялаах
хайыр тааһы (шебенканы) ылыахтара. Кировтаабы
чох разреза кинилэргэ тэйийигэ-таһыга тизини-
кэтинэн уонна бэйэтин гараһынан көмөлөһөн эрэр.
Хайыр таас суол үлэтигэр, тротуарнай билиитэ-
лэри, тутуу үлэтигэр туһаныллар таас блоктары,
дьэ үрдүнээби билиитэлэри уо.д.а. онгорорго тут-
туллуба.

Геннадий АНТОНОВ.

**Приняли участие
в Форуме "Единой России"**

10 марта делегация Нюрбинского района во главе с
Алексеем Иннокентьевым приняла участие в Форуме
Якутского республиканского отделения партии "Еди-
ная Россия". В рамках Форума прошла информацион-
но-обучающая часть.

В этом году предстоят выборы Главы РС (Я),
народных депутатов Госсобрания (Ил Түмэн) РС
(Я), депутатов районного Совета и глав Кангалас-
ского и Чукарского наслегов. Партия поддержит
только победителей праймериза.

С 8 марта по 27 апреля будет идти выдвижение
кандидатов. Избиратели смогут зарегистрироваться
для голосования с 17 апреля по 26 мая. Проголосов-
ать на праймеризе по выдвижению кандидатур на
выборы депутатов Госсобрания (Ил Түмэн) РС (Я)
онлайн можно будет с 22 по 28 мая.

По органам местного самоуправления голосо-
вание пройдет по четвертой модели в июне. Т.е.
выборщики будут формироваться из числа членов
Партии, также предусматривается возможность
проведения дебатов между кандидатами.

Таким образом, праймеризы по выдвижению
кандидатур в Госсобрание (Ил Түмэн) РС (Я) и на
муниципальные выборы пересекаться не будут.

Геннадий АНТОНОВ.

**Численность
Нюрбинского отряда
Службы спасения
увеличена вдвое**

В этом году исполнилось 30 лет со дня создания
Службы спасения РС (Я). В феврале сие событие
отметили в Якутске, от нашего района принял участие
постоянный представитель Нюрбинского района
Проконий Чымыров. Начальник Нюрбинского отряда
Службы спасения РС (Я) Афанасий Ноев был отмечен
знаком "За заслуги в деле спасения". Ныне пришла
отрадная новость об увеличении Нюрбинского отряда
Службы спасения РС (Я).

"Во всех действующих в районах республики от-
рядах Службы спасения насчитывалось по 5 чело-
век, - говорит Афанасий Ноев. - Но в последнее вре-
мя вышестоящим руководством принято решение
довести их численность до 10 чел.

Мы работаем уже 7-й год. Раньше Нюрбинский
поисково-спасательный отряд входил в состав Ви-
люйского поисково-спасательного отряда. В позапро-
шлом году было создано отдельное подразделение
с базированием в городе Нюрбе. Личный состав ре-
гулярно совершенствует свою профессиональную
подготовку, все зарекомендовали себя как профес-
сионалы своего дела. Мы оснащены всем необходи-
мым для выполнения и решения оперативных задач.
Имеем 2 автомашины "УАЗ", 1 снегоход и 2 мото-
лодки. Администрация района оказывает нам по-
сильную поддержку, дали нам квадроцикл, мобиль-
ный поисковый комплекс "Поиск-20" и подводный
дрон для поиска и обнаружения объектов под водой.

С созданием отдельного подразделения Службы
спасения РС (Я) в г. Ленске, наш охват районов чуть
уменьшился, но все также находимся на защите
Нюрбинского, Сунтарского и Оленекского райо-
нов. В экстренных случаях вылетаем работать во все
вилуйские районы, благо, вертолет базируется в
Нюрбинском аэропорту. Человек всегда хочет чуть
большего, наличие вездехода было бы нам очень
кстати, без него испытываем сложности в весенне-
осенний период.

Геннадий АНТОНОВ.

Бырааттыы Донскойдар тустарынан малдьабардар киинэлэрэ сүрэхтэннэ

Кулун тутар 9 к. Ньурба к. "Юнион"
кинотеатрыгар биер сонун тэрээһин -
"Туруулаһы" документальной-уус-уран
киинэ премьерата буолан ааста. Саха
АССР тэриллэбитэ 100 сылыгар анаан,
"У истоков якутской государственности"
бырайыак чэрчитинэн Малдьабар нэһи-
лиэгин дьаһалтата, Никифор Семенов
аатынан нуруот айымньытын киинэ уонна
улуустаабы киинэммит биллэтиэкэ си-
тмин Малдьабардаабы филиала үлэлэ-
һэн киинэ гынан таһаардылар. Бырайыак
РФ Бэрэсидьиэнин иһинэн култуура көбү-
лээһининэн фондатын гранынан суотугар
үбүлэммит.

Кэлбит дьон киинэ премьеретын
биһири көрдүлэр. Үчүгэйэ - барыта
олохтоохтор, ол иһигэр урукку уонна
билигин баһылыктара Никита Иванов
уонна Александр Степанов, Анал ба-
йыаннай эпэрээссийэбэ добровольцы-

нан барыан иннинэ нуруот айымньы-
тын киинин дириэктэринэн үлэлэбит
Николай Слепцов уо.д.а. уһуллубуттар.
Бары оруолларын ис сүрэхтэриттэн кы-
һаллан туран оонньообуттарын бэлиэ-
тиэххэ сөп.

Бырааттыы Донскойдар тустарынан
эрэ буолбакка, нэһилиэк олоһор суолта-
лаах араас түгэннэр (Стрижевскэй по-
литсылынай, гражданской сэрии, сэ-
биэскэй былаас олобуруута), нэһилиэк
кэрэ-бэлиэ миэстэлэрэ, хаартыскалар
уонна архыып матырыйаалара итэбэ-
тиилээхтик көрдөрүлүннүлэр.

Элбэх эбэрдэ-махтал тыллар эти-
линнилэр, киинэ уһуллубуттар үлэлэ-
пит дьонго Махтал суруктар уонна сэ-
мэй бэлэхтэр туттарылыннылар. Улуус
баһылыгын солбуйааччыта Наталия
Петрова киинэ иитэр-үөрэтэр үлэбэ
суолтатын бэлиэтээтэ, нэһилиэктэр ки-
нотеатрдарыгар бытан оҕолорго көрдө-

рөргө этии киллэрдэ.

Киинэ сынаарыйын ааптара - Мал-
дьабар биллэтиэкэрэ, СӨ култууратын
туйгуна Елена Иванова, режиссер-опе-
раторынан РФ бочуоттаах кинематогра-
фина Олег Данилов, режиссер көмөлө-
һөөччүлэринэн Хорула нэһилиэтин би-
биллэтиэкэрэ, СӨ култууратын туйгуна
Лариса Андросова уонна Николай Слеп-
цов, таһааччынан - Ньурбатаабы "ИТ-
Куб" педагога Егор Мионов, консуль-
танынан Никита Иванов үлэлэтилэр.

Дьобуус эрээри, Саха сиригэр бил-
лиилээх судаарыстыбаннай уонна уоп-
састыбаннай диэйэтэллэри, бөдөн
учуонайдары, култуура үлэһитэрин
уо.д.а. биэрбитинэн уратылаах нэһи-
лиэк Саха АССР тэриллэбитэ 100 сылы-
гар киинэ устан таһаарыта атын нэһи-
лиэктэргэ үтүө холобур буолла.

Геннадий АНТОНОВ.

Выявлены участники фестиваля "Муус устар"

12 марта в улусе состоялась церемо-
ния награждения победителей отборочно-
го этапа XIII республиканского конкурса
«Моя профессия – ИТ» в рамках моло-
дежного фестиваля «Муус устар».

В двухдневном хакатоне категории А
(7-11 кл) приняли участие 25 ребят из 5
образовательных учреждений района
(МБОУ «Антоновская СОШ им. Н.Н.
Чусовского», МБОУ «Убяюнская
СОШ», МБОУ «Хорулинская СОШ»,
МБОУ «Егольжинская СОШ», ЦЦОД
«ИТ-Куб»).

Завершили работу 8 команд. Спон-

сором конкурса выступил муниципаль-
ный район «Нюрбинский район».

Командные номинации:

1 место – Команда «Мы IT-шники»,
Егольжинская СОШ.2 место – Команда «Hikikomori»,
ЦЦОД «ИТ-Куб» г.Нюрба.3 место – Команда «Батоны», ЦЦОД
«ИТ-Куб» г.Нюрба.

Личные номинации:

Лучший разработчик – Егоров
Арылхан Сидорович, 7 класс, МБОУ
«Егольжинская СОШ».

Лучший дизайнер – Петрова Эль-

вира Владимировна, 10 класс, МБОУ
«Егольжинская СОШ».Лучший менеджер – Иванов Уйгун
Романович, 10 класс, ЦЦОД «ИТ-Куб.
Нюрба».Ребята, получившие личные номи-
нации будут представлять наш район в
XIII республиканском конкурсе «Моя
профессия – ИТ» в рамках молодежного
фестиваля «Муус устар».Поздравляем всех участников! Же-
лаем успехов на республиканском этапе!

ЦЦОД «ИТ-Куб» г.Нюрба.

Поздравили ветерана сельского хозяйства в Жархане

В предверии Международного жен-
ского дня начальник ДСХ - заместитель
главы района по сельскому хозяйству Ле-
онид Ушканов и ведущий специалист по
социальным и семейным вопросам адми-
нистрации района Павел Александров
поздравили с праздником и 80-летним жи-
тельством Жарханского наслега Васильеву
Варвару Алексеевну. Варваре Алексеевне
вручили знак "Почетный ветеран сельско-
го хозяйства".

В.А.Васильева родилась 13 января
1943 г. в Жарханском наслеге в семье в
колхозника. В годы Великой Отечест-
венной войны, оставшись без попече-
ния родителей, воспитывалась в детс-
ком доме Нюрбинского района. Свою
трудовую деятельность после окончания
школы начала в детском доме в качестве

разнорабочей. В 1967 г. переехала в Ме-
гино-Алдан Томпонского района, где
трудоустроилась разнорабочей в отде-
лении совхоза им. Ф.М.Охлопкова. В 1980
г. переехала в родной наслег и начала
трудиться разнорабочей (телятницей,
скотницей) Жарханской бригады Чап-
пандинского отделения совхоза "Нюр-
бинский". В 1993 г., в связи с ликвида-
цией совхоза, была переведена в КО
ТОО "Жархан". После выхода на заслу-
женный отдых, продолжила работать
скотницей в ООО "Саһарба".

В сфере сельского хозяйства прора-
ботала до 70-лет. Внесла свой вклад в
социально-экономическое развитие
Жарханского наслега и Нюрбинского
района. За годы своей трудовой деятель-
ности Варвара Алексеевна многократно
становилась передовиком производ-

ства, победителем социалистических
соревнований. Удостоена звания "Удар-
ник коммунистического труда", награж-
дена Грамотами и Дипломами обкома
КПСС ЯАССР, главы Нюрбинского ра-
йона, главы Жарханского наслега, по-
четным знаком "Ветеран сельского хо-
зяйства РС (Я)", "Почетный ветеран
совхоза "Нюрбинский".

Варвара Алексеевна с мужем Семен-
ном Ивановичем вырастили и воспита-
ли на своем примере пятерых детей. Де-
ти обзавелись своими семьями, получи-
ли рабочие профессии и в данный мо-
мент трудятся во благо родного района и
республики. Варвара Алексеевна по
праву пользуется любовью, уважением и
авторитетом среди жителей родного
наслега.

Геннадий АНТОНОВ.

Сааскы маннайгы бырааһынныгынан эбэрдэ тэрээһин

Кулун тутар 11 күнүгэр "Кыталык"
култуура дьабыраһыгар Ньурба куорат
бэтэрээннэригэр, аҕам саастаах дьонно-
ругар анаан "Ньурба куорат" МТ уонна
"Кыталык" култуура дьабыраһа анал тэ-
рээһини тэрийэн ыытта.

Соторутаабыта Ньурбаттан илиилэ-
ригэр талааннаах дьоммут VII өрөспүү-
бүлүкэтээби "Якутия мастеровая" быс-
тапка-дьаарбанкаҕа, форумна кыттан
кэлбиттэрэ.

Галина Дмитриевна Фёдорова со-
нуннарын үлэлэһиннэ, нуруот маастара
Мира Никитична Алексеева быстап-
каҕа анаан көрдөрүллүбүт сахалыы та-
настары кэтэн хаамсар кэмнэригэр
билиһиннэрдэ.

"Сыахай эйгэтэ" куукула онгорооччу-

ларын "Сата уустара" экспозицияларын
үлэлэрин көрдөрдүлэр. Маны таһынан
Галина Фёдорова салайааччылаах "Кө-
мүскэл" иис сыабын бөлөбө анал эпэ-
рээссийэбэ ыгырыллыбыттарга анаан
тиктип үлэлэрин кэпси-кэпси көр-
дөрдө.

Салгыы бэтэрээннэргэ анаан үгэскэ
кубулуйбут итии чэйдээх, миньигэс
астаах истин көрсүһүү тэрилиннэ. Бү-
гүнтү тэрээһини куорат дьаһалтатын
баһылыгын социальной бопуруостарга
солбуйааччы Мария Константиновна
салайан ыытта.

Эр дьоннор ылбаҕай ырыалары кэрэ
аҕаардарга анаан ырыалары бэлэхтэ-
тилэр, ырыа-тойку, оонньоу-битии
ыгытыллына, оһуокайынан түмүктэннэ.
Сүүтэриитэ суох лоторея оонньоу-

тугар Моякунова Евдокия Ивановна
"Ника" аты кииниттэн сүүйүүлээх ло-
тереяны тардан ылла. Тэрээһингэ кэл-
биттэр оонньооммут лоторейтан би-
риэстэри тутан үөрдүлэр-көтүлэр.

Дартс спортивнай күрэххэ 7 кыт-
тааччы кытыннылар. Күрэх кыайы-
лаабынан Алексеева Светлана Серафи-
мовна буолла. Иккис бочуоттаах миэстэ-
ни Егорова Анастасия Петровна, Пет-
рова Домна Егоровна үлэлэһинилэр.
Амакинна түөлбө салайааччыта Лариса
Викторовна Сербина аҕам саастаах кыт-
тааччыга Анастасия Петровна Егорова-
ҕа анал бириһин үөрүүлээх быһыыга-
майгыга туттарда.

Тэрээһингэ кэлбиттэр астынан,
үөрэн-көтөн тарҕастылар.

Антонина СЕМЁНОВА.

"Ийэ Хотун-2023" шоу

Кулун тутар 11 күнүгэр сандал саас
бырааһынныгынан эбэрдэлээн туран
С.Н. Эверстова аатынан "Туску" нуруот
айымньытын дьиэтигэр нэһилиэкпит ийэ-
лэрэ кыттылаах "Ийэ Хотун-2023" шоу
дьоро киһэтэ буолан ааста.

Күрэхпит кыттааччылары 6 түһүмэх-
хэ сэргэхтик кытыннылар: бэйэни би-
лиһиннэри, аныгы үнүкүү, дьыалабыай
танастаах хаамыы, араас бопуруоска
эппиэттэһин, дьэ кэргэн сөбүлээн
таннар таһаары көрдөрүү, киһээнчи
платье.

"Ийэ Хотун-2023" үрдүк аатын 5 оҕо-

лоох Августина Семенова, "Күндээдэ"
АО үлэһитэ ылла. "Күндээрэр" ансаам-
был аатыттан бириис туттарылынна.

"Намыһа Хотуна-2023" аат ингэри-
линнэ Антонина Аммосоваҕа, 3 оҕо-
лоох, "Туску" НАДь теһүлэһитигэр. Ам-
мосовтар, Охлопковтар, Николаевтар
ааттарыттан бириис туттарылынна.

"Күбэйэ Хотун-2023" аат бэрилиннэ
Жанна Семеноваҕа, 7 оҕолоох, "Кэнчээри"
оҕо саадын үлэһитэ. "Кэнчээри" оҕо
саадын кэлэктиибэ бэлэх туттарда.

"Талба Хотун-2023" аат 1 оҕолоох
дьэ хаһаайката Алена Матвеева ингэ-
рилиннэ, "Хозяюшка" маҕаһынтан

1000 суумалаах сертификат, Семенов-
тар, Романовтар ааттарыттан бириис
туттарылынна.

Барыларыгар көхтөөх кыттыларынын
иһин кулууп аатыттан дьобуус иистэнэр
массына бэлэхтэннэ. Дьоро киһэни
Александр Ананьев, Айан Саввинов,
Элла Семенова, Валера Платонов, Ири-
на Иванова ырыанан сэргэхситтилэр.

Дьүүлүүр сүбэбэ Күндээдэтэбэ
МЧС салайааччыта Николай Степанов,
оскуола учуутала Аграфана Самсонова,
НАДь исписэлиһиэ Ириана Ефремова
үлэлэтилэр.

Акулина РОМАНОВА.

80 сүл анараа өтүгүр Саха сирин эдэр сэнэх дьонноро Ильмень күөлгэ кыргыһыга олохторун толук уурбуттара. Сүүһүнөн саха дьоно биир күн иһигэр кыдыллыкта кыһылаах түгэн, кинилэри кэриэстээн ол түбэҕэ бара-кэлэ турабыт. Ити гынан баран биир быһаарыллыбатах түгэни умнууга хаалларабыт дии саныбын.

Бу дьоммутун ким эмит дыһайан көмүттэрэ буолуо дуо? Ол туһунан тугу билэбитий? Кийилии хараллыбыттарын туоһулуур докумуон баар дуо? Көмүт буоллактарына ханна көмүтлэр? Итинник хабааннаах ыйыттык мунгура суох үгүс. Хомойуох иһин ыйыттыктарга эппиэт суох. “Ээ, бары ууга түспүттэр үһү, ол уу анныгар кырамталара сьгаллар иһи, ол кыайтарбат дыһала”, - дьон санаабытын уоскутунан эрдэспит. Эбэтэр онно олох да наадыбаппыт дуу? Айыргырыбыт оччо дуу?

Ууга тимирбиттэри сорохторун кэлин долгун тыаба таһаарбыт үһү дьэни истэбит. Биригээдэ дьоно бары ууга тимирбэтэхтэр, кытыгыга тахсан сэрииллэһэ сатаабыттар, хотторон, өлбүт дьоннорун кыайан көмөккө чугуйбуттар дьэни эмиз билэбит. Оччотугар өлбүт буйуттарбыт суор-тураах аһылыга буолулар дуо, ньиэмэстэр бэрээдэ дьон, онон көмүтлэр иһи дэһэбит дуу. Хас да сүл буолан баран, ньиэмэстэр үүрүлүбүттэрин кэһнэ дэ харалынылар иһи дэһэбит дуу? Хараллыбыттарыгар оннук эрэл баар дуо? Эрэл баар дьон биир бэйэм оннук санаабаппын.

*Эйиэхэ, кырдьары улуу Ильменьгэ,
Элбэхтэр эмискэ бомбага түбэһинэр,
Эн килэн муускаар хаһытыгы*

хаалбыттара...

*Кинилэр ол өлөр кыланьылары,
Кыайыны ыгырар хаһытыгы,
Тыалынан-буурбаннан сатараан,
Аһынын-абаннан хабааран...*

*Өс-саас сэтэрэн өрө хаһырбыта,
Сирдиин-дойдулуун уотунан уһуруба...*

Ол сабаанаабы быһыны-майгыны ырыган көрүөбүг. Кыһын. Сир тон. Хаар халыга 80 см. Сыардалаах ат кыайан сылдыбат. Ыстыгынан тирээн сылдьан ньиэмэстэр олохтоохторунан көмөрбүттэр үһү. 13-гэр дьэри саастаах оҕолор, дыахталлар, оҕонньоттор көмүттэр дьон олохтоохторго кэспээн баар. Сэрэйдэххэ буор хаһан тибилйбэтэхтэрэ буолуо. Ханьык эбит чугас снаряд воронкагыгар кистэбиттэрэ буолуо. Оттон сайын кытылга тиксибит сыттыан хаалбыт өлүктэри күөл туруору сырыын үрдүгэр онгоһуллубут, туһатытан ааспыт, синнибит блиндажтарга, окуопаларга бырадааттаахтарга.

Итени биригээтэргэ биир маньык холобур баар. 1966 сыллаахха күөл халааннаабыт, Заднее поле дэриэбинэ туһаайытыннан туруору биэрэги суурайбыт. Онуоха өлбүт дьон кырамталара тахсан кэлбиттэр. 16 киһи өлүгүн хостообуттар. Олору ити билигин ураһа быһылыа мемориал турар сиригэр Устрекка көһөрөн көмөргө быһаарбыттар.

Уруккута онно испанецтар көмүллэ

сыппыттар үһү. (Старай Русса түбэтин ньиэмэстэр, киһи сөбүүн курдук түргэнник, 1941 сыллаахха атырдьах ыйын 8 күнүгэр сэриилээн ылбыттар эбит. Ити түбэҕэ Испанияттан кэлбит “Голубая дивизия” сэриилээн ааспыт. Ньиэмэстэрдээҕэр испанецтар өссө сидын дьон үлүлэр дьон олохтоохторго өйдөбүл хаалбыт). Испанецтары хостоон ылбыттар, орубуна 16-лар үһү, кинилэри атын ньиэмэстэр көмүллэ сытар сирдэригэр илдьибиттэр уонна Заднее поле буйуттарын кырамталарын Устрекка аҕалан көмүттэр. Люве дьон киһи баар этэ, ол киһи көмүүн дьарыгырбыта дьон билээчилэр кэпсириллэр.

19-с биригээдэ Ильмены туораан сүрүн кыргыһылар, кыдыллылар Ретле түбэтигэр буолбуттара. Онон буоллабына буйуттар ханна өлбүт сирдэригэр Ретле тула көмүллүбүт буолуохтаахтар. Кыһын өлбүттэр Ретле кытыгытын Буреги, Горки

сэргэтэ” дьон тура сылдыбыта, тобоҕо билгин да баар. Бу “Студент сэргэтэ” сууллубутугар 2009 сыллаахха Вера Журавлева Новгород хаһыатыгар айдааны тардыбыта. Сэрии буолбут сиригэр дьоннору көмүттэр, ол көмүүлэри таас чөмөхтөөн бэлиэтээбиттэр. Кэлин ол сирдэри дьонно атыылаабыттар. Сир ылбыт дьоннор чөмөхтөмүт таастары суох гыммыттар, түмүгэр салааттар көмүллүбүт сирдэрэ бэлиэтэ суох хаалбыттар. Инньэ гынан айдаан тохтообокко өр күөдүйэ сыппыта.

Ити айдааны утарытаары Саха сирин Санкт Петербургаабы представительствота Макарова Галина Муратовна баһылыктаах хамыһына, айдаан төрүөтүн миэстэтигэр быһаараары, Старай Руссага тийэ сылдыбыта. Хамыһына түбэлтэни туоһуласпытта, чинчийбитэ, улахан пааматынныктар тытыллыбатахтар, онон айдаан төрүөтэ суох дьэбиттэр. Ол эрэн хамыһы-

тэр, атын көмүүлэри тыппатахтар. Старай Русса администрациятыттан, оскуола түмэли үлэһиттэрттэн Буреги көмүүтүгэр 19-с биригээдэ буйуттарыгар сыһаннаах онгоһуллубут докумуоннары ирдээлэрин көрдөстүм, дьарыгырыах буолан үөртүлэр.

Үһүс түгэн: саха итэбэлигэр өлбүт киһигин аймактара, чугас билии дьоннор көмөн баран унгуох тутуохтаахтар уонна онно улаханньык кэлин кэлэн-баран, ытаан-соҕоон сылдыар сочото суох өйдөбүллээх. Оттон өлөн баран кыайан хараллыбатахтар дууһалара уоскуйбакка үөр буолуохтарын сөп. Онор төһө да куһаңнык өлбүт киһи да буоллун, ким баһар силигин ситээн көмүхтээхин дьон өйдөбүл баар. Биһиги дьоннорбутун ньиэмэстэр хайа дыаабыла көмүттэрэ билибэт, онон саха да итэбэлэ, нуучча да итэбэлэ буйуттарытын булан, сир-туом онгорон, киһилии көмөрбүтүн утарбат, төттөрүтүн хайбанын эр сөп. Утарылаһы баар буоллабына кыайан ситэ өйдөбөттөн тахсан сөп, тэнэ суох кыргыһыга кыдыллыбыт буйуттарытын ытыгылаабаппыт бэлиэтэ буолар дии саныбын.

*Кинилэр эн килэн муускаар
Ол өрдөөбү өлөр кыланьылары,
Кинилэр өстөөххө абарбыт,
Кыайыны ыгырар хаһытыгы -
Үйэлэри үрдүнэн иһилэ тураллар...*

Старай Русса оройуонугар Демянскай котел сэриитэ буолбут сиригэр элбэх көрдүүр үлэ ытыллар. Сэри саана өлбүт буйуттары булан, салюттаан көмөннөр ааттарын үйэтиллэр. Давыдово дэриэбинэ таһыгар “Опавший лист” дьон мемориал баар. Бу мемориалга итинник булуллубут 20-чэ тыһыынча киһи харалла сытар. Атын сирдэргэ эмиз бааллар. Олор истэригэр саха дьоно булуллубуттара кытта баар. Булуллубут салаат аймактарын көрдөөн булан биллэрин ытыллылар. Аймактара кэлэн кэриэстээн бараллар, поисковиктарга мунгура суох махталларын биллэрэллэр.

Поисковой үлэни хайдах ытар туһунан балаһан ыйыгар хаһыакка суруйбутум. Онон онно тохтообоппун. Салгыы кэспэтиилэр түмүктэринэн көрдүүр үлэҕэ саха дьоно, оҕолор кытталларыгар тэрийэн үлэлэтэргэ, көмө онгорорго Старай Русса дьоно күн баһалаахтар. Биһигиттэн көрдүүр үлэҕэ кыттын баһалаах оскуола оҕолорун, эдэр ыччаттары сүүмэрдээн бэлэмниирбит эрэ ирдэнэр. Үлэ ыталларыгар, айаннылыларыгар, ол бу тэриллэринэн хааччыналларыгар көмө баара буоллар олох да үчүгэй буолуо этэ.

*Мин бүтүм -
Кэс тылбын изэй кэспэтэн!
Мин бүтүм -
Сурэхпин-быарбын ытатан!
Мин бүтүм - Андаҕар хохонун санардан!
Мин бүтүм
Санаабын-онообун ыллатан!...*

С.С. Васильев “Улуу Ильмень” балладытыттан быһа тардылар киирдилэр.

**К.В. ВАСИЛЬЕВ,
Маар с.**

– Патриоту иитии –

Көрдүүр үлэ салҕаныахтаах

диэки энгээрдэринэн, муустан хомуллубут дьоннор биэрэк кытыгытын көмүллүбүтүгэр чачы. Тыал үрэр туһаайытын үөрэтэн бараммын, сааһыары долгун үгүс дагдайбыт буйуттары эмиз Ретле туһаайытын таһаартаабыт буолуохтаах дьон сабаҕалыбын. Олору Заднее поле түбэтигэр харайбыттарын курдук, гавань аартыгынан таһаараат, сыыр үрдүгэр кистээбит буолуохтаахтар. Холобура: Ньурба оройуонун Бэстээх нэһилиэгин киһитэ Григорьев Тарас Васильевич докумуонугар “д. Ретле, на берегу” көмүллүбүт дьон сурулла сылдыар.

Смыслов Д.И. дьоннортон истибитигэр олобуран обелискатын биэрэк үрдүгэр туруорбутум дьон быһаарар. Алдыаммыт блиндажтар, окуопалар баалара үһү, онно кыһыл армеецтар өлүктэри тамнаан баран ньиэмэстэр бульдозерынан саба тарыйтарбыттар үһү диир. Ити курдук быһа холуйан дьоннорбут ханна көмүллүбүттэрин туһумурдуохха сөп.

*Кинилэр манна -
Сир кытта сир буолбуттар,
Ууну кытта уу буолбуттар,
Салгыны кытта салгын буолбуттар...*

Кэһники Буреги көмүүтүгэр 19-с биригээдэттэн 4 киһи аата эбии суруллубуттарыттан да көрдөххө, дьон да кэспэнигтэн иһиттэххэ военкомат дыһалынан көмүллүбүт сирдэригэр көһөрүү буолбут. Ханан көһөрүү буолбутай дьонгө мөккүөр баар. Олохтоохтор сабаҕалыыларын итинник көһөрүүлэр 1964-67 сылларга буолбуттара дэһэллэр. Кинилэр ити болдьох сөбүгэр итэбэйллэр.

Оттон мин атыннык толкуйдуубун. Ретлеба “Салаат сэргэтигтэн” ураты “Студент

йа түмүгүн кытта сөпсөһүү тахсыбатаҕа. Дьоннор интернет нөнгүө сөбүлэспэттэрин биллэрэ турбуттара.

Мин 2018 сыллаахха олохтоох Наговскай администрация баһылыгынан Бучацкай Виктор Васильевичтын кэспэтербэр билгин да интернетка айдаан тахса турар дьон хомолтоотун эппитэ. Бурегига эрдэ дэриэбинэҕэ өлбүт салааттарга аналаах байыаннай көмүү баар эбит. Кэлин бу көмүүгэ тулаһаанаагы дэриэбинэлэр көмүүлэрин көһөрбүттэр, 1989 сыллаахха пааматыннык туруорбуттар, көмүллүбүт дьоннор ааттарын гранит плиталарга онго быһан суруйбуттар.

Ол дьон испиэхэҕэ Борисово оскуола музейыгар баар этэ. Испиэхкэ 19-с биригээдэ дьоннор суох этилэр. Кинилэр 1989 сыллаахха плиталарга суруйалларын саһана көһөрүллэн аҕала иликтэр диэххэ сөп. Айдаан буолбутун кэһнэ хойуту көһөрөннөр эбии суруйбуттарыгар сөп түбэһэр. Ааттара плитага онго быһыта суох, плита үрдүнэн Горка дэриэбинэ аннынан суруллубуттар. Ретле дэриэбинэттэн дьон плитага олох да сурук суох.

Иккис бутуур: хас киһини, хайа сиртэн көһөрбүттэрэй, ол туһунан туох докумуоннар баалларый дьон. Интернеттэн Ретле дэриэбинэтин таһыттан 17 киһи көһөрүлүбүт дьэни булуллубут эрэри чуолкайа суох куюппуйа. Сыһыан көрдөххө үһүэ плитага суруллубут 19 биригээдэ дьоннорун ааттара испиэхкэ суох. Оччотугар атын докумуон баара сабаҕаланар.

Дьон кэспэнигтэн иһиттэххэ Буреги көмүүтүгэр Ретле дэриэбинэтин ыалын уһаайбатыттан 100-кэ киһини илдьибит-

– Кэрэ эйгэтэ –

Ньурба күн күбэй ийэлэрэ – култуура үтүөлээх үлэһиттэрэ

Кулун тутар 10 күнүгэр улустары Ф.Г.Сафронов аатынан киһи биллэтиэххэ САССР 100, ааспыт сүл өрөспүүбүлүкэҕэ Ийэ, улуска култуура сайдыытын 100 сылларыгар анаммыт “Ньурба күн күбэй ийэлэрэ” - култуура үтүөлээх үлэһиттэрэ” дьон киһигэ сүрэхтэниитэ буолла.

Кинигэ презентациятыгар улус дыһалтатын социальнай уонна дьэи кэргэн боппуруостарыгар сүрүннүүр испиэлиһи Павел Александров, кинигэ дьоруойдара СӨ үтүөлээх артыыстара, СӨ култууратын туйгуннара күн күбэй ийэлэр Майя Петровна Слепцова, Людмила Александровна Васильева, Венера Анатольевна Никитина, СӨ Бырабыыталыстыбатын стипендиата, “Барбары” национальнай Фонда стипендиата, Ньурба куоратын мунһабын түөрт төгүллээх дьоккутаа-

та, уол оҕо күн күбэй ийэтэ Елизавета Романовна Евсеева, СӨ култууратын үтүөлээх үлэһиттэрэ, Күндээдэ нэһилиэгин бочуоттаах олохтооҕо, “Арасыйыа култууратын бастын үлэһитэ” бэлиэлээх, тыа сирин култууратын устуоруйатыгар Арасыйыа култууратын Фондатын гранынан бэлиэтэммит, “Барбары” фонда стипендиата, икки оҕо ийэтэ Светлана Михайловна Яковлева, Ньурба оройуонун бочуоттаах олохтооҕо, “СӨ социальной-экономической сайдыы иһин” бэлиэ хаһаайына Татьяна Прокопьевна Олесова, “Азия оҕолоро” норуоттар икки ардыларынааҕы оҕо фондатын стипендиата, Октябрьскай нэһилиэк бочуоттаах олохтооҕо, түөрт оҕо тапталлаах ийэтэ Наталья Егоровна Васильева, Арасыйыа култууратын чабылхай үлэһитэ, “Күн Өркөн” анал аат хаһаайына, алта оҕо күн күбэй ийэтэ Сардаа-

на Петровна Фёдорова кыттыыны ылылар.

Бэйиэт Клара Васильева “Дьахтары айыы тапала” хоһоонунан кинигэ сүрэхтэниитэ арылына.

СӨ култууратын үтүөлээх үлэһитэ, СӨ култууратын туйгуна, СӨ Аар Дархан этгээччитэ, улустары култуура Департаментин салайааччыта, кинигэ дьоруойа Розалия Тихонова кирири тылы эгиттигэр Норуоттар доҕордохуулары түмэл салайааччыта Анна Андреевна Туманова СӨ култууратын үтүөлээх үлэһитэ буолбут үөрүүлээх сонунунан аста.

Саха сиригэр култуура эйгэтигэр Ньурба оройуона биир бастын үлэһитэ оройуонунан биллэр. Култуура үлэһиттэрэ - кэрэ олох кэрэһиттэрэ, Далбар хотуттар буолаллар. Кинигэҕэ култуура эйгэтигэр сырларын биэрэн үлэһиттэр, Ньурбаларын кизг эйгэҕэ аатырдыбыт Арасыйыа, ССРС үөрэҕиритин туйгуна, СӨ үөрэҕиритин үтүөлээх үлэһитэ, СӨ култууратын туйгуна Е.Н. Григорьева, СӨ дыһталлартан бастакы композитор, СӨ култууратын үтүөлээх дьэтелэ П.Н.Ива-

нова, Арасыйыа култууратын үтүөлээх үлэһитэ, ССРС кинематографиятын туйгуна, Арасыйыа бочуоттаах кинематография М.В.Игнатьева, ССРС култууратын туйгуна, СӨ култууратын үтүөлээх үлэһитэ Л.Н.Карачкова, СӨ үтүөлээх артыыһа, СӨ култууратын туйгуна, “Гражданский килбизн” бэлиэ хаһаайына А.К. Кривогорнигына, САССР култууратын үтүөлээх үлэһитэ, Коммунистическай үлэ ударнига, В.И.Ленин төрөөбүтэ 100 сылыгар килбизиннээх үлэтин иһин мэтээллээх Л.А.Ларионова, СӨ норуодунай артыыһа, САССР үтүөлээх артыыһа, “Үлэ килбизин” мэтээл, “СӨ култуура уонна уксуустубаҕа кылаатын иһин” бэлиэлээх, Ньурба оройуонун бочуоттаах олохтооҕо, Ньурбаҕа тыһаатыр тутуутун туруулаһыт В.П.Николаева, Арасыйыа үтүөлээх, СӨ норуодунай артыыһа, СӨ култууратын туйгуна И.В.Николаева, САССР култууратын үтүөлээх үлэһитэ, “В.И.Ленин төрөөбүтэ 100 сылын” Үлэҕэ килбизини иһин мэтээл хаһаайына М.Н.Петрова - Тойуктаах Марыына, СӨ култууратын үтүөлээх

үлэһитэ, СӨ үтүөлээх артыыһа, СӨ А.Е.Кулаковскай аатынан Государственной бириэмийэ лауреата З.Г.Попова, Ньурбатааҕы судаарыстыбаннай көһө сылдыар драматическай тыһаатыр манһайгы быһыын аһыспыт СӨ үтүөлээх артыыһа М.Г.Тихонова, СӨ култууратын үтүөлээх үлэһитэ, СӨ култууратын туйгуна, СӨ арһыбын дьыалатын туйгуна А.А.Захарова у.д. а. киирибтэр.

Кинигэни хомуйан онгорбут Д.И.Бурнашева, Ю.А.Кириллина кинигэ сүрэхтэниитин иилээн ыттылар.

Кинигэ сүрэхтэниитигэр Гаврил Монастырьев-Уйусхан матыыбар уонна тылларыгар “Ийэбэр” ааптар толоруутугар, СӨ култууратын туйгуна, соторутаабыттан култуура Департаментин салайааччытын солбуйааччытын ананан үлэлиир Илья Николаев ырыалара тэрээһини кизгэттилэр. Ыгырылаах ыалдыттар истин иһирэх тыл этилэр, култуура эйгэтигэр сыстан үлэһиттэр кэмнэригтэн саһалаан истин ахтылары онгордулар.

Антонина СЕМЕНОВА.

ГОД
ПЕДАГОГА
И НАСТАВНИКА

– Педагог уонна уһуһааччы, Үлэ сыла –

"Үлэ – олох үрдүк муударарһа..."

Семен Данилов

ГОД ТРУДА
В РЕСПУБЛИКЕ САХА (ЯКУТИЯ)
2023

Үлэһит, дыһынардаах киһи ханык да эйгэбэ үлэһитин иһин үлэтэ барыта таһаарылаах буолар. Бу 2023 сыл Россияҕа Педагог уонна уһуһааччы, Саха сирин Үлэ сыллара биллэриллибиттэринэн, олус үлэһит, барыга бары дьобурдаах ини-бии Донскойдар ааттарынан оскуола музейын сэбиэдиссэйэ, үрдүк категориялаах учуутал, Саха Өрөспүүбүлүкэтин үөрэҕиритин туйгуна, Саха Өрөспүүбүлүкэтин Бочуоттаах бэтэрээнэ, Малдыафар нэһилиэтин Бочуоттаах олохтооҕо Татьяна Афанасьевна Саввинова туһунан кэпсэхпин баҕарбытым ыраатта.

Татьяна Афанасьевна Ньурба оройуонун Чуукаар нэһилиэгэр кулун тутар 3 күнүгэр 1953 сыллаахха элбэх оҕолоох дьыэ кэргэнгэ төрөөбүтэ. Оскуоланы 1970 сылга бүтэрээт оскуолака лабораннабыта, кулуупка хуруугунан үлэһитэ. Онтон Өлөөн быткомбинатыгар үс ыйдаах куурус кэнниттэн II разряды ылан, биһир сыйлаһты. Ол үлэһити сылдьан, ханнык да уопсастыбаннай үлэттэн туора турбата. Өлөөн оройуонун Сэбиэтигэр депутатынан талыллыбыта, оройуон делегациятыгар кириэн араас тэрээһиннэргэ кыттыбыта. Эһилигэр Дьокуускайдаагы музыкальнай училищета вокал кылааһыгар Венера Николаевна Сылыровага үөрэнэ кирибитэ.

Онтон 1974 сыллаахха Малдыафар нэһилиэтин олохтооҕо Саввинов Николай Егоровичка кэргэн тахсан, ырыаһыт буолуохтаах дьылбатын быраган, Малдыафар мааны киийити буолан, үс оронон, сүһүр-ас ииттэн ньирибааччы олохсуйбута. 1978 сылтан 1992 сылга диэри Малдыафардаагы олобу-дыһаагы хаачыһыар быткомбинат сакааһы тутар пуунугар кассир-приемщицалаабыта. Өнгө араас көрүнүгү онорорго: таһас тигиттэ, атах таһаһын улларыта, өлбүттээхтэргэ ритуальнай өнгөнөн көмөлөһүү. Бу үлэбэ 14 сыл, ол иһингэр 5 сыл иһтэнэн бытовойдар ыһыллыахтарыгар диэри элбэх сыратын-сылбатын бизэрэн туран үлэһитэ.

1992 сылтан аны Малдыафар

олохтоох дьаһалтатыгар үс сыл машинисткалаабыта. Бу сылларга дойдуну улартыты кэмигэр киририэнэр, приватизация докумуоннарын онорууга бириэмэни аахсыбакка үлүһүэн туран үлэһитэ. Нэһилиэк 100 сыллаах үбүлүһүн көрсө 1994 сыл устата элбэх тыыл бэтэрэнигэр ахтыы, хаартыска хомуйан, бэчээттээн альбом, истиэндэ онортообута. Бу үлэтэ бэйэтэ да билбэтинэн, нэһилиэк историятын үйэтигигэ бастагы онкулунан буолбута.

1995 сылга Малдыафар оскуолатыгар лабораннаан үлэһити кирибитэ. Үчүгэй талааннаах үлэһити 1997 сылтан музыка, үлэ учууталынан анаабыттара. Сайынгы сынныалан кэмигэр оҕолору кытта пришкольной участка араас оҕолору аһын олордору, ол иһингэр оскуола иһинээги сибэккени харайара, уроук кэнниттэн кыргыттары куруһуогунан хабаан дьарыктыыра. 8 сыл устата оҕолору саха фольклоругар оһуохайтан, тойуктан сабалан, уучча, саха омук норуоттарын ырыаларын үөрөппүтэ. Ол үлэһити сылдьан, оскуола баай библиотекатын олус сөрөбө, ордук историческай наука доктора, профессор Ф.Г. Сафронов оскуолака бэлэһтээбит 500-тэн тахса кинигэлэрэ Татьяна Афанасьевнаны история киэн эйгэтигэр өйүн-санаатын умсугуппунтара. Ол кэмгэ, дириктэринэн үлэһити сылдьыт Татьяна Прокопьевна Иванова ини-бии Донскойдар ааттарынан музей тэрийиэххэ наада диин, музейы салайарга үлэһит кыахтаах киһини Татьяна Афанасьевнаны таба көрөн, бу сүдү эбээһинэни киниэхэ сүктэрбитэ. Онтон бэттэх Татьяна Афанасьевна туох баар өйүн-санаатын түмэн, дыһыарын-дүлүһүн киллэрэн, сылайарын-элэйэрин аахсыбакка, түүннэри-күнүстэри ис дуһатыттан кыһаллан туран музейын тэрийэн, экспонаттары, ахтылылары хомуйан сабалаабыта. Ол кэмгэ, үлэһити сылдьар учууталлары, үөрэнээччилэри көмөлөһүнэрэн олус элбэх үлэ онотуллан, 2005 сыллаахха оскуолабыт 85 сыллаах үбүлүһүгэр ини-бии Донскойдар ааттарынан оскуола музейа аһыл-

Т.А. Саввинова

лар кыахтааммыта.

Нэһилиэктэн тахсыбыт биллиилээх дьоннорбутун, ол иһингэр бырааттыы Донскойдар олохторун, аймах-билэ дьонун уонна араас кэмгэ Малдыафарга үлэһит ааспыт дьону хаартысканан, ахтылырын үйэтигилибиттэргэ. Музей үлэтин уонна үөрэҕи биригэ ситимниир сыалтан, үрдүкү кылаас оҕолоругар анаан, "Генеалогия семьи", "Краеведение как одно из средств воспитания", "Музеевед" диин элективнэй куурустары ыттан, нэһилиэк төрүчүтүн истиэндэлэрин, алааһынан олохсуйбут нэһилиэк экспонаттары онортообуттара. Сылын аайы оҕолору НПК-ба бэлэмнээн, регионга, өрөспүүбүлүкэбэ, Арасыйыаҕа тийэ кытыннартаан, ол үлэһити үрдүктүк сыналанан, лауреат, дипломат аатын ылбыттара. Сорох дакылааттара тюркология хомуруундуктарыгар, ИПКРО таһаарыларыгар кириэн бэчээттээн тахсыбыттара.

Бу үлэһит кэмигэр Татьяна Афанасьевна Дьокуускайдаагы технология уонна дизайн колледжыгар 3 сыл үөрэнэн "Дизайнер одежды" диин идэни баһылаан кэлэн, аны оҕолору дизайнерскай куруһуоктарга дьарыктаан, кылынан, туһунан, сиэлинэн араас онотуктары онорон быыстапкаларга сылын аайы ситиһиллээх-

тик кытыннартаабыта. Өрөспүүбүлүкэтээги "Хотугу сулус" телевизионнай күрээбэр туһунан, сиэллэринэн, кумааһыннан авангарднай муода коллекцияларын онортоон эмиэ лауреат, дипломант аатын ылбыттара.

Талааннаах киһи барытыгар талааннаах дииллэрини, кини сатаабата диин суох. Татьяна Афанасьевна кэрэ куоластаах ырыаһыт, хомойуу тыллаах хоһоонһут, уран тарбахтаах иистэнһэн, өлгөм үүнүүлээх оҕуруочут, айылба кэрэтин ойуулуур уруһуйдуг үтүөгэ. Кини онотуктара быыстапкаларга үгүстүк кытан, дьон биһирэбилин ылбыттара.

Кэлинги кэмгэ Татьяна Афанасьевна Дьокуускай куорат Национальной Архыбыгар үгүс сылларга дыһынардаахтык үлэһит, хасыһан араас элбэх докумуоннары булаттаан, онно олон илиитинэн устан, компьютерга киллэрэн музейын өссө байытта. Бырайыактарга элбэхтик үлэһитэ. Ол курдук, бэйэтэ "По следам Манчаары" диин туристическай база бырайыагы онорон бэлэмнээбит. Олохтоох библиотекэ "У истоков якутской государственности", "Политические ссыльные в селе Мальжагар Нюрбинского района" диин бырайыактарыгар чинчийи үлэтин ыппыта.

Татьяна Афанасьевна 17 сыл музейга үлэһити сыралаах үлэтин түмүгүнэн кинигэлэри хомуйан таһаартарыта буолар. Ол курдук, 2019 сылга нэһилиэк 130 сылын көрсө "Ньурба Малдыафара ааспыт үйэлэргэ", 2020 с. В.И. Максимов аатынан оскуолабыт 100 сылыгар "С юбилеем, родная школа", 2022 сылга Саха АССР төрүттэммитэ 100 сылыгар аналаах "Два наркома из одной семьи" диин кинигэлэри хомуйан, танан "Сайдам" кинигэ кыһатыгар таһаартарыта. "Ньурба" хаһыатыгар "Икки үйэни унгуордаан" 05.10.2018г., "Өлбөт-сүппэт аналаах" 08.11.2019г., "Кини нэһилиэти салайсыбыта" 08.11.2019г., "Ньурба Малдыафара ааспыт үйэлэргэ" 2020 с. суруйуулары бэчээттэммиттэргэ.

Саха АССР төрүттэммитэ 100 сылыгар аналаах "У истоков якутской государственности" бырайыак чэрчитинэн, Саха сирин Бырабытыгыстыбатын бастагы наркомнара ини-бии Донскойдар тустарынан "Два наркома из одной семьи" кинигэ таһынан, Малдыафар нэһилиэгэр Сэбиэскэй былааһы олохтоспут, үөрэх-сырдык кымын күөдүтүүгэ бастагынан үлэһити, төрөөбүт дойдуга чэлгийэ сайдарын туһугар туруулаһыт үтүө дьоммут туһунан сырдатыллар "Туруулаһыт" диин документальнай уус-уран киинэ уһулуутугар архыыптан булуллубут музей матырыйаалара улахан көмө буолбуттара.

Билигин музейын истиэндэлэрин санардыыга уонна нэһилиэтин Аҕа дойдуга сэрйитин кытылылаахтарын, тыылга үлэһиттэри, сэрйи оҕолорун ахтыларын хомуйуунан дьарыгыра, үлэһити-хамсыы сылдьар.

Ханнык баҕарар үлэ саамай уустуга - сабалааһына, бастагы онкулун, ақылаатын уурааһына буолар. Онон бэлэм акылаакка, ол тэтимин мүлчү туппака салгы сайыннаран иһиэххэ наада. Уруккута суох билигин суох, билигин суох урукку суох дииллэрини, хас бирди киһи бэйэтин төрүчүтүн, төрөөбүт дойдутун историятын билбэт буолларына, сиһиһэ суох мастыы иһтэн сүтэн хаалыан сөп. Онтон билигин нэһилиэк олоор маспыт бөбөр-гөөтө, онон инникибитигэр бигэ эрэллээхпит диэхпитин сөп.

Билигин кэмгэ үүнэр көлүөнэ ыччаты төрөөбүт дойдугарыгар бириинилээх буолалларгыгар иһти-үөрэти олохтуп ирдэбил буолла. Онон Татьяна Афанасьевна туһунан да кэмнэмэт сүдү үлэни бэлэмнээн, онорон биэрбитигэр, бука бары уураабат, дириг махтаһытын тиэрдэбит уонна үбүлүһүгэр сылынэн итиитик-истинник эбэрлэһити, киэн туттабыт! Баҕарыт доруобай этэнгэ сылдьан, оҕо, сиэн тапталыгар бигэнэн уһундук, дьоллоохтук олоруугар!

Елена ИВАНОВА,
Малдыафар нэһилиэтин
библиотексэрэ.

– Новости –

На форуме приемных семей

ознакомила ученица данной школы Сайаана Григорьева.

Далее участники форума разошлись по кабинетам и приняли участие в мастер-классе, проведенном замещающими родителями и подопечными. Все мастер-классы были очень интересными и их посетили не только замещающие семьи и их подопечные, но и учителя, учащиеся Жарханской школы, активисты наслега: "Бисероплетение" - опекун Г.И. Ксенофонтова (г. Нюрба), "Макраме" - опекун А.Е. Николаева (г. Нюрба), "Уруһуй хонуута" - подопечная Нюргуяна Винокурова (с. Хаты, уч. 7 класса), "Кыл-сиэл абылаһа" - подопечные Анатолий и Михаил Семеновы (с. Хаты, уч. 5, 8 классов), "Секреты кулинарии", "Самодельный веник" - приемные родители Акулина и Семен Григорьевы (с. Жархан), "Чистка серебряных и золотых украшений" - подопечный Саша Степанов с учителем А.П. Филипповой (с. Жархан), "Подсвечники и мыло своими руками" - подопечная Люба Степанова с учителем В.И. Ивановой (с. Жархан), "Нейрографика: как отрицательные эмоции превратить в положительный ресурс" - приемный родитель Н.И. Федотова (с. Хаты).

По окончании мастер-классов изготовленная руками участников продукция была выставлена на продажу, вырученные средства в сумме 7 тысяч рублей перечислены в фонд помощи мобилизованным в СВО.

После сытного и вкусного обеда

разделились на две группы. Для взрослых состоялся круглый стол, где приемные родители Иннокентьева Анна Прокопьевна (с. Акана), Васильева И.И. (с. Хаты), Федотова Надежда Ивановна (с. Хаты) поделились опытом воспитания детей-сирот и детей, оставшихся без попечения родителей, при этом особое внимание уделили особенностям воспитания приемных детей.

Для детей были организованы соревнования по национальным настольным играм и шашкам, шахматам. В заключительной части был проведен совместный концерт, вручены сертификаты проводившим мастер-классы, участникам круглого стола, концерта, грамоты победителям соревнований. Форум завершился осуохаем, запевала подопечная Виолетта Иванова (с. Маар).

Все участники и гости были благодарны коллективу МБОУ "Жарханская СОШ им. В.Н. Иванова", отделу опеки и попечительства за проведение мероприятия на высоком организационном уровне.

Слова благодарности от имени отдела опеки и попечительства выражаем руководителю МУП "Нюрбинское АТП" А.Ю. Потапову за поддержку и предоставление автобуса участникам форума.

Отдел опеки и попечительства администрации МР "Нюрбинский район" РС (Я).

– Редакция почтата –

Махтаһытын биллэрэбит

Сотурутааһыта биһир дойдугааһыт, РФ, СӨ бочуоттаах туттааһыта, РФ үрдүк үөрэҕин бочуоттаах үлэһитэ Юрий Николаевич Булсаев "Наркомы, министры Совета Якутской АССР - Республики Саха (Якутия). Уроженцы Нюрбинского улуса" диин 3 чаастаах кинигэтэ сүрэхтэммитэ. Бу кинигэбэ биһиги абаҕабыт Георгий Митрофанович Павлов кирибиттэн олус үөрдүбүт.

30-с сыллар саналарыгар абаҕам Георгий Митрофанович райисполком бэрэссэдээтэлинэн кылгас кэмгэ үлэһити сылдьар кэмигэр улахан ыарыы турбата. Ол кэмгэ биһир да киһини таһаарбакка, таһыттан киһи да киллэрбэккэ ити ыарыһыттан дьоннорун быһаабыта. Норуокка "Саах" дииһинэн биллэр дэриэбинэни Саҕа дэриэбинэ диин ааттаппыта.

Кини кылгас кэмгэ үлэһитигэр саҕа балыһа туттарбыта. Орто сэнэх ыаллары кулаак гыналларын быһаабыта. Ону кулаактары көмүскэтэ диин үлэһиттэн ууратан кэбиспиттэр. Батараак ула эрээри улаатан баран батараактары өрө туппатах. Ол дьонноро сорохторо хаартыһыт, арыгыһыт буолбуттар. Кинилэр үлэнэн кыабырбыт ыаллар диин кулаактаабатах, ол иһин кулаактары көмүскүүр диин тутан ылан хаайыыга укпунттар.

Ийэтинэн Чобоюостор урууларын, аймахтарын улахан өйдөөхтөр диин сыналлылар. Абаҕам наһаа аймаһырбас этэ. Ыраах Убайаанга аймахтара бары олоор этибит. Кини онно кэллэбинэ бары утары тахсан үөрэ-көтө көрсөрбүт. Миигин абаҕам наһаа ачалалтар этэ. Көтөҕөн ылан сыллаан-уураан ылар уонна кэмпиэт биэрэрэ.

Юрий Николаевич биһиги абаҕабытын Георгий Митрофановичи дьон-сэргэ биллэрбэр кыһаллан, ыларгы архыыбы хасыһан көрдөн булан, кинигэбэ таһаарытыгар улахан дириг махтаһытын биллэрэбит. Аймах-билэ дьонноро сиртэн халлаанга диэри сүгүрүһүөбит. Бу биһиги, Ньурбаҕа баар аймахтара суруйдуубут.

Шадрина Анна Марковна уонна кини оҕолоро Ариан, Антонина, Лариса, иккис абаҕам Петр Митрофанович сиэннэрэ Вера, Митрофан, Лена, Вася, Валера.

В рамках года Педагога и наставника в РФ, года Труда в РС (Я) в МБОУ "Жарханская СОШ им. В.Н. Иванова" состоялся для приемных семей форум "Саргылаах үйэбэ түмсүүлээх буолуобун", организованный администрацией МО "Жарханский наслег", коллективом образовательного учреждения и отделом опеки и попечительства администрации МР "Нюрбинский район".

Данное мероприятие было направлено на повышение авторитета семьи в обществе и распространение положительного опыта семейного отношения в семьях, воспитывающих детей-сирот и детей, оставшихся без попечения родителей. Приняли участие все 9 приемных семей с детьми, также опекуны с подопечными.

Форум открыл и.о. директора МБОУ "Жарханская СОШ им. В.Н. Иванова" А.И. Эверстов, также с предстоящим женским праздником поздравил глава МО "Жарханский наслег" С.С. Коношук. Начальник отдела опеки и попечительства В.С. Халанникова вручила нагрудные знаки "Доброе сердце" приемным родителям Васильевой Ирине Ивановне и Васильеву Алексею Сергеевичу из с. Хаты, воспитывающим 9 приемных детей. Данный знак вручается с 2022 года на основании постановления главы МР "Нюрбинский район" А.М. Иннокентьева №15 от 24 февраля 2022 года приемным семьям, воспитавшим или воспитывающим 5 и более приемных детей.

Школа носит имя В.Н. Иванова, советского и российского историка, одного из ведущих специалистов по изучению истории Северо-Восточной России, профессора, доктора исторических наук, заслуженного деятеля науки РФ. О его жизни и деятельности

Ааспыт үйэ 80-с сылларыгар Свердловской куорат биэр үөрэҥин кыһатыгар, учуутал буолаары сылдыар студенттар, лекция ааба турар профессор манньк быйыһыт: "Эһиги искигэр ким эмит, хаһан эмит, төрөһүт ийэбитигэр сүгүрүй-бүккүт дуо?". Онуоха баара суоҕа 5-6 эрэ киһи илиитин өрө ууммут. Ити 200-чэкэ истээччиттэн.

Биһиги Ийэбэ махталбыт тугуй? Тугунан биллэрэбитий? Биһирдэ оннук түгэн тийэн кэллэ. Ийэбит үбүлүөйэ. Кэллиэгэлэрбиттэн сураһабын, үбүлүөйэ кэргэттэригэр тугу бэлэхтииллэрин. Үгүстэр көмүс кизгэл, эбэтэр ботуччу харчы туттарабыт дииллэр.

Онно, уолаттарбынаан сүбэлэһэммит, ийэбит бэйэтин туһунан киһини дьин буолла. Дьытээби киһинэ архыыбыттан эргэлиэнтэлэри 1985 сылтан саҕалаан, сыһыппараҕа көһөрдүбүт. Ийэбит оскуолаҕа үөрэнэр сааһыгар түспүт хаартыскаларын эмиэ. Улахан уол Сэмэнчик эһээлээх эбээтит-

– Кэпсиэхпин баҕарабын –
Ийэбэ махтал

1982 сыл. Чуукаар сэл.

1997 сыл. Өлүөхүмэ куората

Итинник сыһыантан дьахтар сыдыаһа үөрэ сылдыа уонна дьолу эрэ бэлэхтиэн баҕарыа. Киһинэ наһаа табыллыбыт, үйэлэргэ өйдөбүнүк буолан хаалыа. Киһинэ устарга, атыттарга наһаа үчүгэй идея эбит;

- Бу долгутуулаах киһини көрөн өссө төгүл итэбэйдим, ийэттэн, төрөһүтүгүттэн уонна дьытээби кэргэнниттэн сүдү суолталаах тугу да суох эбит! Киһини көрө олорон ийэбин, эбэбин санаан кэллим уонна кинилэр хайдах курдук миэхэ күндүлэрин уонна киминэн да солбуллубаттарын. "Күмэйбэр бөгө бэрдэриэхпэр" диэри. Киһинэ улахан иитэр суолталаах. Ол курдук ийэни таптыырга, убаастыырга уонна сы-

тэн уонна ийэбит урут биһиргэ үлэһэбит кэлэтииттэрин сэбиэ-диссайдэриттэн кэспэтиннэрэн киһинэбэ устубут. Кэллиэгэлэрэ тыл эппиттэр камераҕа. Онно Настяны "Сырдык киһи", "Үөрэрэ да ис ийиттэн сыдыаһан налыччы", "Оҕолорун туһунан куруук кэпсиер, кинилэр тустарыгар долгуйар" дьин кэспээбиттэр. Ити матырыйаалы барытын оҕолор тигэн, истин музыкалаан, сурдуктаан-бичиктээн киһинэ онгорбуттара.

Ийэбит бырааһынныгы күн ыалдьыттардыын аһы олодохпутуна, оҕолорбут киһинэлэрин көрдөрдүлэр. Ийэбит улаханник долгуйан, харахтарыгар уу-хаар бычалыйан, өрө көтөүллэн киһини көрдө. "Көрдө" дьин буолуо дуо, олоҕорбут олоҕун сангаттан сааһылаан, санаан кэллэ. Оҕолорун кыра сырыттаһарына аһага олоҕор, баалынайга сөтүөлэтэрэ, күүлэйдэтэрэ барыта биһир күдүс, ийэ киһи туһунан да кэмнэммит бэриниилээх дьарыга көһүннэ. Ити көстүү ийэбэ махтал, киһинэбэ сүгүрүйүү төрөһүт оҕолорун аатыттан уонна таптыыр кэргэниттэн буолан ордук күндүтүйдэ.

2018 сыл. Дьокуускай куорат

ылынан өйдүүлэрин курдук, көрдөрбүккүтүгэр махтанабыт ...".

Студеннар ийэбэ сүгүрүйүлэр

Кулун тутар 8-с күнүн чугаһыгар ити киһини студенттарга үгэс онгостон көрдөрөр буолтум. Онуоха кинилэргэ тугу өйдөбүл-санаа үөскүүр эбитий? Ол туһунан студенттар суруйбуттарыттан, сүрүннээн аҕалабын:

- Киһинэ мин ис-куппун тутта. Күн сиригэр таптал кырдык баар эбит дьин, өйдөбүлү сахта. Улахан иллээх дьытээ кэргэн - мунутуур сыаннас. Ийэ - аанһаага тэнгээх киһибит. Киһи таптала тугуоха да тэнгэммит. Манньк төрөһүтүкэ таптал, оҕо таптал туһунан киһинэлэр элбииллэрэ эбитэ буоллар. Элбэби суруйуом этэ даа, миһигин байбал курдук улахан иһинийи (эмоция) таһымныыр (переполняет);

- Бу киһинэ миһигин дьин толкуйга аҕалла. Ол курдук бу күн сиригэр ийэттэн ордук, күндү тапталлаах киһи суох эбит. Киһи эбээт, оҕолорун дьоллорун туһугар куруук түбүгүрээччи. Дьытээ кэргэн, киһи олоҕор сүдү суолталаах эбит;

- Бу киһинэ ийэ оҕотугар мунура суох, тугунан да кэмнэммит күстээх тапталын көрдөрөр уонна дакаастыыр. Бу киһинэ көрөөччүлэри ийэни таптыырга, убаастыырга, ону тэнгэ дьытээ кэргэн дьолун үрдүктүк тутан сыаналыырга ыгырар. Биһир бэйэбэр биһирэмнээх иһинийини сахта;

- Бу киһинэбэ оҕолору уонна аҕалара ийэлэрин өрө тутан истинник таптыыллара көстөр.

налыырга ыгырар; Ити киһинэттэн сэдиптээн студенттар элбэби эргитэ толкуйдаа-бытара дьэнкэтик көстөр. Мантан инньэ ийэлэригэр, кэрэ аҕаардарыгар, оҕолоругар уонна чугас дьонноругар барыларыгар убаастабыллыахтык сыһыанна-һарга ити киһинэ ыгырбытын саарбахтаабаппын.

Студеннар сыанабылларын ыраҕалааһын

Семенова Т.Г., педагогикаҕа билим кандидата, студенттар ити суруйбуттарын ааҕан баран манньк диэбит:

- Ити киһини студенттарга көрдөрбүтүм, дьикти үчүгэй идиэйэ эбит. Итини үгэс онгостон куруук көрдөрөрүм буоллар. Оччоҕо, идэбэ уһуйаргыт таһынан, эһиги саамай наадалаах тугуоха да тэнгэммит бэйэ-бэйэбэ үчүгэй сыһыаннаһыны сайыннарыах эгиттэ. Ол курдук чугас дьонгор тапталы, бэйэмсэх буолууттан быһыһыны уонна дьытээ кэргэнгэр кыһамнылаах буолууну. Ити мин санаабар киһи дьоллоох буоларыгар, улахан төрөһүтэр. Оччоҕо эрэллээх дьытээ кэргэннээх киһи, дьоллоох уонна үлэтигэр ситиһиленэр.

Эйиэхэ инник өттүгэр үлэбэр ситиһиилэри баҕарабын. Студенттар үөрэтэргэр уонна иитэргэр ити курдук биһир халыыпка кирибэккэ эрэ, саҕабылгыт туһунан, дууһабын ууран туран ийэни-куһууну туран үлэлээ".

Михаил ИВАНОВ,
инженер-уһуйааччы,
педагогика билимин кандидата.

– Образование –

Все для детей и ради детей

Мы, работники Нюрбинского межмуниципального центра помощи семье и детям, стараемся создавать в нашем центре все условия для обогащения духовного мира детей, бережного отношения к родному языку, якутским традициям, обычаям, священным символам народа саха.

Коллектив Центра с января месяца 2023 года для полноценного оказания психолого-педагогической, медико-социальной реабилитации начал работу по обновлению развивающей, предметно-пространственной среды Центра. Так, с целью полифункционального использования пространства актового зала мы условно разделили его на зоны. Одна из зон помещения имеет этно-культурную направленность и создает условия для формирования личности ребенка как носителя этнической культуры.

В этой зоне основной фигурой мы поставили березу, священное дерево народа Саха, символ света и чистоты. На своих ветвях наш символический Аал-луук мас держит традиционную якутскую посуду и национальные инструменты: кырыымпа, дьаба, тыас-муос. А у подножия Аал-луук мас как священные стражи расположились национальные барабаны - купсуур. Эти инструменты были приобретены предьдушим директором Розалией Тихоновой и являются нашей гордостью.

Воспитанники комплексного центра в заключении курса реабилитации, традиционно показывают родителям постановку сказок

по проекту "Оокко" воспитателя Аргуновой З.П. и праздничный концерт. В этот раз дети пели и танцевали, читали стихи якутских поэтов. Праздничное мероприятие, с целью важности знания родной речи, уважения к своим традициям, к истории нашей необъятной Якутии, было посвящено Дню якутской письменности и месячника родного языка в республике. Праздник прошел очень торжественно благодаря обновленной зоне, в которой, важную роль сыграла этническая основа дизайна зала.

Приятно отметить, как дети и родители с удовольствием фотографировались возле березы. В этом благородном деле неоценимую помощь Центру оказал наш незаменимый спонсор, заместитель председателя СПССК «Агронаб» Алексей Николаевич Протопопов. Благодарим Алексея Николаевича за неравнодушные к делу воспитания и развития детей с ограниченными возможностями здоровья, оказанное содействие в реализации данного проекта.

А впереди ждут новые проекты, идеи и планы, к реализации которых приглашаем принять всех друзей Центра!

Александра ЗАХАРОВА.

Учуонайдарбыт кэпсииллэриттэн биллэххэ, бэйэбит да көрө-истэ сылдыарбытынан ийэ тылбыт сылтан сыл буюмунура элбээн иһэрэ, ону тэнгэ оннообор тыаҕа сахалыы сангарбат оҕолор баар буолан эрэллэрэ тылбытыгар илэ чэхчы куттал үөскээбит кэстөр. Манньык салгыы бардахпыттына тылбыт симэлийэн да хаалыыны.

Дьингэр саха тылыгар үлэтиир учуонайдарбыт сахабыт тыла ыраас уонна үйэлээх буоларыгар элбэх үлэни ытталлар. Сахалыы сөпкө суруйуу, сахалыы быһаарыылаах тылдыгыттар, өс хоһоонор, сомоҕо домоттор тустарынан кинигэлэр кэммиттэн кэмигэр тахсаллар. Ангардас бу кэлин 15 туомнаах "Саха тылын быһаарыылаах тылдыгыт" тахсыбыта олус улахан суолталаах сүнгэн үлэ.

Биһиги "Айар" кинигэбит кыһата оҕолору кыра эрдэхтирэн сахалыы тылынан сайыннарар эгэлгэ элбэх кинигэлэри таһаарар. Оттон сахалыы уус-уран айымньылар, хаһыаттар, сурунааллар да элбэхтэр.

Үрдүкү былааспыт ааспыт сылга саха тылын учууталларын сийиһин ыттыта. Оно улахан дыһааллар ылыллыбыттар. Ону таһынан "Саха сирэ" хаһыакка суруллубутунан араас атын элбэх дыһааллар эмиэ ылыллыбыттар. Ону манна суруйарга сорукампаппын. Сүрүнэ ол дыһааллары олохпутугар бары туһанан, тылбытын салгыы буюмдубакка ыраастаныы, сөпкө сангарыы, суруйуу суолугар турунарбыт ирдэнэр.

Инникитин кэрэ кэмнэр өссө кэлиэхтэрин, сырдык ыраас мунура суох сатыылыабын кулун тутар ый 4-гэр Аканаҕа нэһилиэк төрүтүтүмүгэ 195 сылын эрчимтэнэн үлэ, спорт бэтэрээнэ, элбэх оҕо ийэтэ Антонина Петровна Никифорова сырдык аатыгар "Утум саларанар" улуустаагы дыһааллар көлүнөнэн волейболга күрэхтэрэ буолла.

"Буолла" эрэ диір тутар. Маны спорт түһүлгүтүгэр илин-кэлин түсүһүүнэн аахпакка үтүбэ тардыһыы күрэхтинэн сыаналыаха. Оройуоннаагы волейбол фанаттара Антонина Никифорова оонньообут хамаандата өрүү кыайыы көтөлүн билэрин биллингэ диэри уос номоҕо онгостолор, киһи быһыытынан чабыл күннүү сырдыгы сүрэхтэригэр сөнгүрдэллэр. Орто дойдуга оһуордаах олобор кинилин алгыспыттар Антонина харыстыыр-арчылыыр күүһүтүн санныардара саһаллара. Курустара күрэнэллэрэ, кынаттаммыты ыраахха-үрдүккэ көтөллөрө. Кини уостубат суоллаах олоҕо

Күрэх түһүлгүтүгэр тахсан аны биір дойдулаахтар түмсүүлэригэр тохтуохха. Дьокуускайдаагы Аканалар түмсүүлэрэ нэһилиэккэ оҕорор көмөтө улахананан тыл төбөтүгэр сылдыар, омуна суох, ааҕан да ситилилбэт. Ааспыт үйэ 90-ус сылларыттан сағалаан күн бүгүнгүгэр диэри "наадагытын этин. Кыаллары барытын онгоруохпут" диэччилэр кинилэр.

Урут Акана спонсордарын туһунан суруллубутунан бу күрэххэ саамай көхтөөх кыттыыны ылбыт Антонина Петровна аймактарын таарыйыаха. Ол курдук өрөспүүбүдүкүэ киэнник биллэр бас-көс

Конферансье диэн айар үлэ биір көрүгэ буоларынан тустаах киһиттэн кэпсэтии жанрын баһылааһыны, өркөн өйү, киэн билини-көрүүнү, дэгиттэр артыыс талаанын эрийэр. 2020 сыллаахха Н.И. Харитонов - Николай Чуор аатынан "Кыталык" култуура дыбарыаһыгар кулууп түмсүүлэрин салайар исписелини Сидорова Римма Ивановна сонун сүүрээни кылларэн "Я - ваш конферансье!" бырайыагы үлэлэппитэ быйыл номуно 4-сылыгар барда. Бүгүн мин Римма Ивановнаны кытта кэпсэртэргэ сананым.

- Утуо күнүнэн, Римма Ивановна, "Я - ваш конферансье!" диэн сонун бырайыак 4-с төгүлүн ыттылар эбит. Бу бырайыак хайдах үөскээн, сайдан тахсыбытай?

Р.И.: Бастакы күрэхпитин

Аман өс күрэх кэнниттэн санааларым

Бу соторуутагыта Ньурба киин библиотэикэти тэрийэн ыппыт "Аман өс" күрэхтэригэр кыттан табыстым. Биһиги библиотэикэтигэр салайааччыта В.П. Аммосова тэрийэн-бэрийэн "Аартык" диэн библиотэикэтигэр иһинэн үлэтиир түмсүүттэн Стручкова Саргылаана Анатольевна киин кытынныбыт. Ньурбалар олус бэркэ тэрийбиттэр. Кыттааччылары ытыс үөһэ түһэрэн көрүстүлэр. Тэрээһиннэрэ аныгылы ирдэбилгэ сөп түбэхэр. Тизмэлэрэ да билингини олохпутугар оруобуна сөптөөхтөр.

Бу күрэхти олох нуучча көрүгүнээх эрээри уу сахалыы сангарар эрэ буолбакка, саха тыла ыраас үйэлээх буоларыгар ис сүрэхиттэн баҕарар уонна ордук туһалааҕа ол туһугар үлэтиир Бигэ Өрүкүй Бааһынай Уола көбүлээн 22 сыл устата тэрийсэр эбит. Ангардас көтүпкөккэ 22 сыл устата тэрийсэрэ да элбэти ээр диэххэ сөп.

Күрэх кэнниттэн хас биірдии кыттааччы төһө нуучча тылын кыбыллытын барытын сурунан олонор этэн биэрэр. Аны ол тыллары ханнык тылларынан солбуйуохха сөбүн эбэтэр тылбааһын эмиэ сүбэтиир. Умнуулан эрэр эбэтэр сэдэхтик сангарылар тыллары тутуннахпыттына хайгыыр.

Ити курдук хас биірдиибитин ырытан кыттааччы сахалыы сангатын тупсарар таһымын үрдэтэр эбит. Тыл туһунан биһиги

билбэт түгэннэригэр кэпсээн биһигин сэргэхситтэ. Соробор иһил-таһыл сангардар даҕаны, саха тыла ыраас буоларыгар, салгыы сайдарыгар ис дууһатыттан ылсан үлэтиир кэстөр. Биір киһи сэргиир, Бигэ Өрүкүй элбэхтик кыбытыллар нуучча тылларын тылбаастыыр, ону бэйэтэ билэринэн буолбакка тыл үөрэхтэртэ этиилэригэр олобулар. Онон киһи киниттэн эбинэр. Кырдык даҕаны судургутук даҕаны сахалыы сангарылар тыллары нууччалаан кэбиһэрбитин бэйэбит да билбэккэ хаалабыт. Хас биірдии киһи бэйэтин тылын, сангарар сангатын ырытан көрүүхтээх уонна ийэ тылынан ыраастык сангарарга дылуһуохтаах эбит. Оччоҕо сахалыы сангабыт ырааһырыа истэргэ кэрэ буолуо этэ.

"Аман өс" күрэхтэригэр кэлбит 7 кыттааччы бары саастаах дьоннорут. Ол да буоллар элбэти билэн, сана дьонноруун билсэн үөрэн, сэргэхсийэн тарҕастыбыт.

Бу күрэхти саастаахтары, эдэрдэри тустуһунан тэрийбэккэ биіргэ тэрийэр хайдаҕа буоллар дии саныыбын. Оччоҕо көлүнэ көлүнөттэн эмиэ үөрэниэ этэ. Аны барыта дыһааллар эрэ кытынныбыт. Эр дьон кытталара буоллар өссө үчүгэй буолуо этэ. Кинилэр биһигиннээбэр олоҕу ордук динник киэнник көрөр буоллахтара. Оччоҕо күрэх суолтата да үрдүүр саарбахтамат.

Уонна истэччилэр суохтар. Истэччилэр бааллара буоллар күрэх дьайыыта кэргэ эбитэ буолуо. Кинилэр даҕаны туғу эмэ син биір билбэтэхтэрин билиэхтэрэ турдаҕа.

Алампа "Аҕабар" диэн хоһоонугар манньык суруйбутун санатабын.

Издэйлэрбин-куудайдарбын даҕаны, Ийэбиттэн төрөбүт Иһирэх тылбын Игэрэн сылдыабын Төрүөхпүттэн төлкөлөммүт Төрүт өспүн төлөрүтэ иликпин.

Өссө батсаатка Харача диэн киһи хоһоонуттан быһа тардан биэрэбин:

...Биір үйэ иһигэр алдыанна Сахалыы сангабыт отуора, Эйээрэр энээркэй бэйэтэ Кэллэбэ сириллэр үйэтэ... Атын тыл дорбоонун ордорон Омуктуу ордоотон эрдэхпит Сахалыы санганы сирэммит Олорор мутугу кэртэхпит...

Оттон нуруот бэйэитэ Моисей Ефимов манньык тыллары "Тыл күһүн" диэн хоһоонугар суруйан хаалларбыта:

Ханнык да омук дьылбатын быһаарар Кини тылын баайа, кини тылын күһүнэ. Биһиги тылбыт баай, күөстээх, ону биһиги сөпкө сангарыахтаахпыт, суруйуохтаахпыт. Омукпут дьылбата бэйэбит илии-битигэр.

Вера СОЛОВЬЕВА,
Маалыкай.

Төһүү буолар төлкөлөөх күрэхтэр

оҕолорунан, сиэннэринэн салбаран, оттон волейболлаабыт хамаандата кыаһын-тэтимин ыһыктыбат. Кыра сыккыс улахан өрүскэ кубулуйар. Ол иһин дьонго туһалыыр эрэ аналлаах кэрэ киһи аатын саҕахха түһэриимэххэ диэн толкуйтэн спорт бэтэрээнэ, учуутал Николай Федоров волейбол хамаандатын кэрэ аңгардарын кытта сүбэлээн оройуоннаагы волейбол күрэхтин үгэс курдук ытыгарга этии киллэрэр, өйбүлү ылар. Пандемиянан сибээстэн күрэх, кэнники икки сылга тохтотулла сылдыбыта, оттон быйыл кэтэһиллэх түгэн ылдыбыт буолан тиийэн кэллэ.

Тыһаһынаах киһисилэр ааннарын арыдааха

Дьонкүдэ Эбэ сылаас хоннобор угуттанан олонор Аканалар 13 нэһиликтэн 15 хамаанданан 115 кыттааччы кэлбитин таһара бэлэбинии ылыннылар, өбүгэ

үгэстэринэн үтө түөрөҕү түһэрдиэр. Истин-иһирэх көрсүһүүттэн доһуһубут спортсменнар кыайыыга дылуурдарын-тулуурдарын түмэннэр аны мээчиктиир сатабылларын сайгытар аакка түстүлэр.

Көрө олодоххо хамаандалар күөстэрэ сөхтөрөр, сорох түгэн-

нэргэ мэхтиэтигэр, харах харангарар, көбүс кыарыыр. Буолумуна, кыттааччылар нэһиликпит аатын ааттатыахпыт диэн угнаханас түсүһэллэрэ өйдөнөр. Туох барыта бүтэр кээмэйдээх, онон киһэнэн оонньоу түмүктэнэр, түмүк тахсар.

Бастакы миэстэни Октябрь-

Дьону түмэр дьонун землячество

киһи Соломон Кириллович Петров кэргэнэ Евдокия Иннокентьевна, онкология балыһатын кылаабынай бырааһын солбуяаччы Петр Владимирович Никифоров о.д.а. кэлэннэр тэрээһини илгэлээх итии тыыннаатылар.

Кинилэр спордуан эрэ мунурдамматтар, быыс булан олохтоохтордуун сирэй көрсүстүлэр, олох-дыаһах туһунан кэскиллээх кэпсэтиилэр кэккэлэтилэр. Соломон Петров "Интехстрой" тэрилтэ генеральной дириэктэрин

солбуяаччыта бу сырыыга эмиз олохтоох тэрилтэ салайааччыларыттан баар кыһалгалары бэлиэтэннэ, эдэр үлэһиттэргэ сүмэлээх сүбэлэри биэрдэ. Санаттаха, киһи киин куоракка Акана түмсүүтүн солбуллубат салайааччыта, араас таһымнаах тэрээһиннэри иилээччи-сағалааччы буолар. Евдокия Иннокентьевна хаһаайкаларга кэрэни кэрэхсээн иистэнэргэ сахалыы мандар оҕоһуктар макеттарын туттартаабыта туһугар сюрприз буолла.

Онколог быраас Петр Владимирович бэйэ доруобуйатын көрүнэргэ аһара сыаналаах сүбэлэри биэрдэ. Даҕатан эттэххэ, бу эдэр киһини "Врач от Бога" диэн этэлэр, онон кинини харыстаан элбэти суруйбатым. Дьингэр кини үлэтэ-хамнаһа бүтүн өрөспүүбүлүкүбэ биллэр, инникитин да үтө тыллары, барҕалаах махтагы истэти турдаҕа.

Антонина Петровна аймахтара Аканаҕа урут дьонноро олонор ааспыт дьылэрин сөргүтүүнү бы-

лырын сағалаабыттары, аны сайын түмүктэнибэ. Хорутуулаах толкуйдаахтар манньык дыһаамыттарын олохтоохтор үөрэллэр, ситим быстыбатыттан уонна сибээс бөҕөрүүттэн. Төрөөбүт сиргэ-уокка сойбот таптал холобура бу баар буоллаҕа, манньык кэми куоһарар санаалаахтар өссө элбии тураллара наада этэ.

Үчүгэй үчүгэйи ыгырар, онон атыттар да оонньообут тэлгэхтэлэрин, борбуйдарын көтөхпүт ыгырдарын тилиннэриэхтэрэ, сиздэрэйдик симиэхтэрэ диэн бүк эрэнэбин.

Афанасий ИВАНОВ.

— Култуура —

Киэн эйгэлээх ураты бырайыак

2020 сыллаахха олунньу 23 күнүгэр онгоруллубут. Бу бырайыак толкуйданан, айыллан тахсарыгар Октябрьскай нэһилиэк биір киэн туттар Бочуоттаах олохтооҕо Михаил Егорович Софронов айылбаттан бэриллибит ураты кыраһабай, көмүрүө куоһаһыгар, талааныгар, айар үлэтигэр сүгүрүйдэн, конферансье диэн эстрада уустук айар көрүнүн киэн эйгэбэ таһаарар сыаллаах-соруктаах толкуйдааммыта. Михаил Егоровичтыын элбэхтик араас улахан тэрээһиннэргэ диктордаабыппыт. Михаил Егорович куоһаһын

иһиттэхтэринэ Ньурба дьонун дьонно-сэргэтэ, ытык-мааны ылдыгыттары самаан сайыны уруйдур күүтүүлээх күндү күммүтүн, кэрэхсэбиллээх кэрэ кэммитин Ыһаабы саныыр булуохтаахтар.

- Куонкурус республиканскай эбит, географията киэн. Хантан кэлэн кыттыыны ылбыттарай?

Р.И.: Күрэхпитигэр араас улуустартан кыттыыны ылаллара олус кэрэхсэбиллээх. "Я - ваш конферансье!" эр дьонго ытыааччылар аһаҕас күрэхтэрин Кылаан кыайыылаахтарынан буолбуттары: 2020 с. Николай

Афанасьев-Айдаман, Бүлүү улууһа, 2021 с. Леонид Тарасов-Күн Дьөһөгөй Үрдүк Өрөгөй, Горнай улууһа.

2022 с. күрэхпитин киэн эйгэбэ таһаарар сыаллаах Мэнгэ-Хангалас улууһугар, Аллараа Бэстээххэ ыһыппыт. Кылаан кыайыылаах бэйэбит уолбут Егор Михайлов буолбута. Быйылгы күрэххэ эмиэ араас улуустартан: Мэнгэ-Хангаластан, Амнаттан, Сунтаартан, Бүлүүттэн уонна биллэн турар Ньурбаттан чабылхай талааннаах ытыааччылар кытыахтара.

- Бу бырайыак туох үгэстэрдээҕий?

Р.И.: Кылаан кыайыылаах буолбут ытыааччылар эһилигэр Дьүүлүүр Сүбэбэ үлэтиллэр.

- Бырайыак сүрүн спонсора кимий?

Р.И.: Бырайыакпыт сүрүн спонсора Н.И. Харитонов-Николай Чуор аатынан "Кыталык" култуура дыбарыаһа. Ону таһынан өрөспүүбүлүкэтээҕи "Өбүгэ ситимэ" нуруот эмчиттэрин ассоциацията (сал. Олун Э.Е. - Куорсунаах) уонна күрэх кыайыылаахтара.

Сэһэргэстэ
Раиса СУХАРИНОВА,
Саха Өрөспүүбүлүкэтин
култууратын туйгуна,
Октябрьскай нэһилиэк
Бочуоттаах олохтооҕо.

ЭН саастыылаабын №7

Оскуола оболоругар аналаах хаһыат уонна оскуолалар медиа-кииннэрин анал таһаарыта

3 марта в нашем лицее прошло торжественное мероприятие - открытие Года педагога и наставника. В рамках этого мероприятия мы отметили День дарения - единый день благодарения родной школе. В этот день наши выпускники, родители, попечители благодарят родную школу.

Совместно с родителями ведется запланированная работа по улучшению качества обучения, по духовно - нравственному воспитанию лицеистов. Сегодня с родителями открываем Год педагога и наставника: с утра родители посетили открытые уроки, далее для учащихся родители провели выставку профессий "Все профессии важны, все профессии нужны" рассказали и показали о важности каждой профессии. Работа проводилась по 8 направлениям: медицина, окружающая среда, правоохранительная деятельность, инженерия, сфера услуг, предпринимательство, сфера услуг, педагогика и искусство.

Благодарим за активное участие Потапову И.А., Миронову Е.Г., Петрову З.П., Михайлову Н.Н., Федорову А.В., Васильеву М.А., Семенову М.Е., Степанову Т.Н., Парникову Г.П. и выпуск-

ников лицея Спиридонову Е.Г., Алексееву Л.А., Иванову А.В.

Приняли участие во Всероссийской акции "Талисман добра", родители и учителя изготовили комплекты очищения "Харысхал" для мобилизованных и должны вручить в пошивочный цех "Көмүскэл".

В этот день подарили лицею электронную настольную панель для нашего школьного музея, руководителем которого является Антонина Прокопьевна Степановна - как педагог наставник проводит огромную плодотворную работу по ведению истории лицея.

Особое внимание мы сегодня уделили учителю-наставнику, кульминационным моментом Дня дарения и открытия Года педагога и наставника явилась презентация учебных пособий сборника задач по электродинамике и квантовой физике Ю.А. Лазарева, заслуженного учителя

РФ, абсолютного победителя Всероссийского конкурса учителей физики. Огромную благодарность выражаем Фонду первого Президента РС (Я) и Семенову Ю.И. - координатору сети школ первого Президента РС (Я) М.Е. Николаева, руководителю научно-образовательного центра при Академии Наук РС (Я).

На презентации учебных пособий гостями были: Петрова Н.С. - заместитель Главы по социальным вопросам МР "Нюрбинский район", Куличкина М.К. - заместитель Главы МО "Город Нюрба", Ушканов Ф.Ф. - начальник МКУ "Управление образования НР", Яковлева Д.В. - руководитель районного МО учителей физики, учителя коллеги, учащиеся, выпускники, родители. Юрию Афанасьевичу торжественно вручили Нагрудный знак "За вклад в развитие системы образования Нюрбинского района".

Надеемся, что этот год принесет лицееу новые достижения, успешные проекты, что зажгутся новые звезды наших учеников, принося гордость и надежду учителям и родителям.

Пресс-центр Нюрбинского технического лицея.

Кулун тутар 14 күнүгэр сааскылыы ылаагы күнүгэ Ньурбатаабы "Норуоттар добордоһуулары" түмэлгэ Искусство оскуолатын уруһуй кылааһын туйгун үөрэнээчигэ, выпускницата Күннэй Егорова "Таммахтар" бастагы анал быыстапката буолла.

Быыстапка түмэл хартыына галереятыгар ытылынна. Тэрэһин үөрүүлээх арыллыгыгар улуус дьаһалтатын социальной уонна дьиэ кэргэн боппуруостарыгар сүрүннүүр исписэлиинэ Павел Михайлович Александров, Ньурба куорат баһылыгын социальной боппуруостарга солбуйааччыта Мария Константиновна Куличкина, "Норуоттар добордоһуулары" түмэл салайааччыта Анна Андреевна Туманова, улуустаабы Искусство оскуолатын салайааччытын солбуйааччыта Ирина Борисовна Попова, култуура Департаментыттан, Ньурбатаабы көһө сылдьар драматической тыйаатыртан, Искусство оскуолатын преподавателлэрэ кыттыыны ылылар, эбэрдэ тыл эттилэр.

Быыстапка сааһы айхаллыр Аркадий Алексеев "Таммахтар" ырыатынан арылынна. Бу ырыа тылын Күннэй ийэтинэн хаан уруу аймаҕа Василий Георгиевич Дедюкин суруйбутун бүгүнгү тэрэһинтэн биллибит.

Быйылгы үөрэх дьылыгар Искусство оскуолатын уруһуй учуутала Ильина Варвара Михайловна үөрэппит оболорун иккис быыстапката буолар.

Быйыл СӨ Учуутал уонна уһуйааччы сылыннан Күннэй Егорова учуутала Варвара Михайловна уруһуйга уһуйааччыта, Арасыйыа үөрэбириитин туйгуна, педагогической үлэ бэтэрээнэ Саргылана Николаевна Олесова долгуйан туран эбэрдэ тыл эттэ. Күннэй үөрэтэр учуутала Варвара

Сааһы уруйдаан "Таммахтар" анал быыстапка

Ильина анал быыстапка арыллыбытынан эбэрдэлээн туран, оскуолаҕа уонна түмэлгэ Күннэй хартыыналарын бэлэхтээтэ.

Күннэй төрөппүттэрэ Василий Афанасьевич, Александра Михайловна ааттарыттан ыал ийэтэ бүгүнгү тэрэһин кыттыылаахтарыгар, чуолаан уруһуй кылааһын учууталыгар Варвара Михайловнаҕа, түмэл салайааччытыгар Анна Андреевнаҕа, мус-

тубут дьонго махтанарын биллэрдэ.

Салгыы быыстапканы аһах иннинэ аалай лиэнтэни кырыйыы буолла.

Күннэй Егорова уруһуй кылааһыгар үөрэммит сылларын уруһуйдара, кыраасканан суруллубут хартыыналар, айымньылары быыстапка саалатыгар кэчигириһэн тураллар. Быыстапкаҕа кэлбит дьон кысчаан үлэлэрин сэнээрэ көрдүлэр, баҕа са-

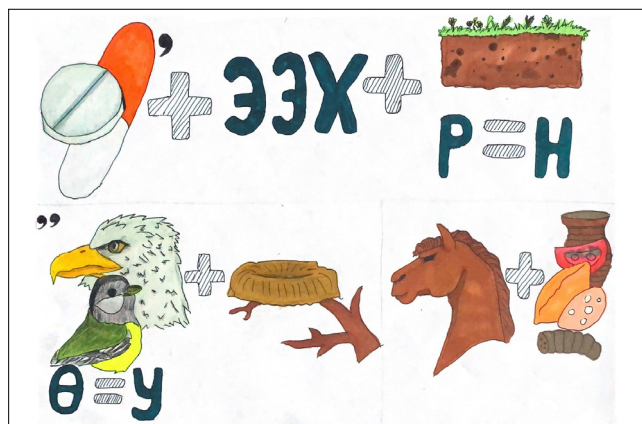
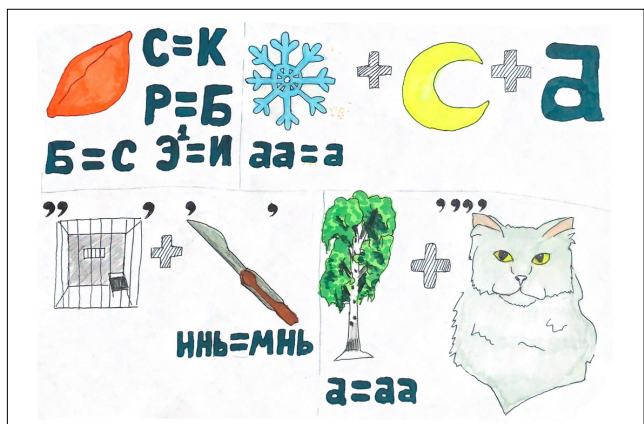

нааларын альбомна суруйдулар.

Быыстапка үөрүүлээх аһыллыгыгар Валерий Нюргунов хомуска дьүһүйдэ, Милана Федорова "Сентиментальный вальс" айымньыны рояльга оонньоон иһитиннэрдэ, баян кылааһын учуутала Нюргустана Руфовна Виталий Андросов "Туундара" ырыатын баянга оонньоото, Тогуллахов Миша, Матвеева Диана ырыа ыллаатылар.

Сааскы "Таммахтар" быыстапкаҕа көрөөччү, кыттааччы элбэҕэ үөртэ. Күннэйгэ талаана эбии сайдан, инники олобор аргыс буолан барарыгар баҕара хаалабын.

Антонина СЕМЕНОВА.

Ребусы придумал и нарисовал ученик 10 класса Мальжагарской СОШ Филиппов Сарыал.

- Чөл олох -

Ньурба хабылыксыттарын эбэрдэлибит!

Икки күннээх өрөспүүбүлүкэтээби сахалы остоул ооньууларын - хабылыгы, хаамысканы көбүлөөчү В.Г. Дмитриев бириинигэр күрэх түмүктэннэ. "Модунга" уопсайа 17 оройунтан 123 кыттааччы кэлэн, бу көрүг сайда турарын, обо-аймах, дыон-сэргэ интэриэһиргээн өбүгэлэрибт ооньууларын олунун сэргиллэрин өссө төгүл биллэрдилэр.

Ньурбаттан 7 киһи кыттыны ылан, бастагы күнгэ "Күөрэгэй", "Сулус", "Умсаах" курдук уустук ооньууларга Анатолий Васильев (Сүлэ), Ньургун Семенов (Акана) - 1 миэстэ, Кристина Терентьева (Дьяархан), Лариса Иванова (Малдыбар) - 2 миэстэ, Данил Рехлясов (Малдыбар) - 5 миэстэ, Раиса Иванова (Сүлэ) 7 миэстэ буоллулар.

Иккис күнгэ "Хабылык", "Бизэстээх хаамыска", "Сэттэлээх хаамыска" көрүгнэригэр эмиз тыггаһыннаах киририллэр.

рин түмүгэр Лариса Иванова (Малдыбар) - 1 миэстэ, Ньургун Семенов (Акана) - 2 миэстэ, Раиса Иванова (Сүлэ) - 3 миэстэ, Анатолий Васильев (Сүлэ) - 4 миэстэ, Кристина Терентьева (Дьяархан) - 5 миэстэ, Альберт Алексеев (Ньурба) - 6 миэстэ, Данил Рехлясов (Малдыбар) 7 миэстэ буоллулар.

18 саастарыгар диэри оҕолорго "Мунгууру кыайылаах" ааты Ньургун Семенов ылла. Кыайылаахтарга мэтээл, грамота, харчынан, сыаналаах бириини В.Г. Дмитриев кыргыттарга туттардылар.

Ньурба хамаандата билигин да остоул ооньууларыгар өрөспүүбүлүкэбэ биир биллэр күүстээх хамаанда буоларын ыһыктыбакка сылдыар, 2,5 сылынан Манчаары ооньууларыгар бэлэмнэрин биллэрэллэр.

Ньурба улунун сахалы остоул ооньууларын Федерациятын пресс-киинэ.

"Северное сияние" приглашает

Если Вы хотите действительно порадовать и удивить близкого человека, преподнесите красивый подарок из золота или серебра.

Сколько бы ни было ювелирных изделий у представительницы прекрасной половины человечества, новое кольцо, браслет, серьжки никогда не станут лишними.

У нас большой выбор и новые поступления!

Ждём Вас по адресу: г.Нюрба, бизнес-инкубатор 1 этаж, ювелирный магазин "Северное сияние".

ТАКЖЕ ПРИ ПОКУПКЕ У НАС ВЫ УЧАСТВУЕТЕ В БЕСПЛАТНОМ РОЗЫГРЫШЕ ЮВЕЛИРНЫХ ИЗДЕЛИЙ!

Дорогие жители и гости района!

Гостевой дом на берегу реки Вилюй "Эн күнүн" приглашает гостей и жителей г.Нюрба провести отдых с красивым видом на Вилюй.

Для бронирования пишите в WhatsApp +7 (965) 993-82-22 @en_kunyn_nrb

Пожар легче предупредить, чем потушить. Эта привычная фраза не теряет актуальности. Именно в дошкольном и школьном возрасте закладываются основные навыки безопасного поведения, вырабатывается бережное отношение к жизни и природе.

Ежегодно при пожарах и возгораниях погибают и получают серьёзные травмы дети младше 14 лет. Главной причиной можно назвать недобросовестность родителей, а также отсутствие знаний и навыков поведения при пожаре. Для профилактики пожарной безопасности родителям нужно проводить беседы со своими детьми. Рекомендуется закреплять результат при помощи игр, способствующих актуализации полученной информации. Также маленьким детям правила пожарной безопасности помогут объяснить мультфильмы, стихотворения и другие.

Основные правила пожарной безопасности для детей:

- нельзя играть со спичками, зажигалками;
- нельзя поджигать сухие листья, сухую траву, деревья и т.д.;
- нельзя играть с фейерверками, бенгальскими

- ОГПС предупреждает -

Правила пожарной безопасности для детей

ми огнями, хлопушками;

- нельзя использовать бензин, керосин и другие горючие материалы в игровых целях;
- нельзя разводить костер, играть с открытым огнем.

Для детей главное правило - нельзя играть с огнем. Таким образом, исключаются использование и игра с электроприборами (телевизор, компьютер, микроволновая печь), зажжение свечей, игра с лампочками, гиляндами.

Детей старшего возраста можно научить пользоваться плитой, бытовой техникой, однако заострить внимание на том что, если нет большой необходимости в их применении, лучше подождать родителей. Обязательным требованием будет отключение всей техники от электросети после использования.

Дети - большие выдумщики, в их головах роются тысячи идей, и если заранее не предупредить о результатах таких опасных шалостей, то

станет поздно. Родители должны сами оградить от опасности своего ребенка.

В первую очередь необходимо хранить всю бытовую химию в недоступном для детей месте, вся она имеет высокую степень огнеопасности. Также дети не должны иметь свободного доступа к спичкам, зажигалкам, свечам.

Чтобы проверить детские знания о правилах пожарной безопасности нужно проводить небольшие тесты или периодически задавать им вопросы. Например:

- что делать если начался пожар? (звонить в пожарную охрану 01/101, назвать свое имя и адрес);

- чем потушить только разгоревшийся огонь? (плотным одеялом, мокрым покрывалом, огнетушителем);

- как нужно вести себя во время пожара? (не паниковать, не прятаться, звать на помощь). Следует рассказать детям о том, что опаснее

самого огня может быть дым. А чтобы не задохнуться во время пожара нужно намочить тряпку или марлю и дышать через нее. Также необходимо опуститься на пол, потому что концентрация дыма там ниже.

Если во время возгорания рядом с ребенком не окажется взрослых, он должен будет самостоятельно принимать решения и действовать уверенно. Для этого родители должны научить его цепочке действий при пожаре:

1. Позвонить по телефонам 01/101 и сообщить о своем месте нахождения и чрезвычайной ситуации;
2. Обратиться за помощью к соседям, рассказать им о пожаре.
3. Не прятаться в труднодоступные места, пожарные просто не смогут прийти на помощь, обнаружить пострадавшего.
4. Выполнять все указания пожарных, прибывших на место происшествия.

Уважаемые, родители, не оставляйте без присмотра детей! Берегите себя и своих близких! Помните, безопасность Вашей жизни - в Ваших руках!

ОНД и ПР по Нюрбинскому району
УНД и ПР ГУ МЧС России по РС(Я).

- Кэриэстэбил -

Ахтабыт, саныыбыт, сүрэхпитигэр өрүү тыыннаах...

тыннаахтык барбыта биир сылын туолар.

Владимир Константинович 1968 сыллаахха Бүлүү педучилищетын бүтэрээт бииһи эдьийбитин Степанова Александра Гаврильевна кыргыттан ылан Ньурбачаан нэһилиэгэр олохсуйбута. Манна кинилэр бизэ оҕолоро күн сирин көрбүттэрэ, ийэ-аба сылаас сыйһаныгар, таптальгар угуттанан атахарыгар турбуттара, үлэниг буолан, дыэ-уот тэринэн көмүс нээкэ уйаларыттан көппүттэрэ, сиэн диэн минньигэс дыону төрөппүттэригэр бэлэхтээн сирдээби дыол диэни толору биллэрбиттэрэ.

Күтүбүт үөрэбин үрдэттэн Благоевской куоракка пединституту кэтэхтэн үөрэнэн бүтэрбитэ, 40-ча сыл оскуола физкультурна учууталынан, 16 сыл дирэктэринан бэриниллээхтик үлэлээбитэ. Ньурбачаанга 70-с сыллар бүтүүлэрэ сана икки этээстээх оскуола тутулуугуттар, кэлин 8 кылаастаах оскуола орто оскуола буоларыгар быһаччы үлэлэспитэ. Оскуола материальной-технической базата бөбөрүүрүгэр, ис-тас көстүүтэ

түпсүүтүгэр элбэби онорбута. Владимир Константинович киһи быһытынан олус үрдүк культуурааба, көнө майгылааба, кыһыран-тымтан турбутун, куолаһын соноптутун өйдөөбөппүт. Олохо актыбынай позициялаах, ураты көрүүлүрдээх, тийимтиэ тыллаах этэ. Кини салайар кэмиптэ олус көхтөөх, иллээх кэлэктиип үлэлээбитэ - дирэктэр быһытынан биир улахан ситиһинит буолар. Кэлин, бочуоттаах сынныаланна да олордор, мэдьи үлэлээн ааспыт оскуолатын билээ, сүбэ-соргу буола сылдыбыта.

Күтүбүт олобун устата "Айыы киһитэ аһыныгас, күн киһитэ көмүскэс" диэн санааны тутуһан олобута, ол сиэринэн кыһалдылааха-кыаммакка, көмөбө наадыбыкка сүбэтинэн, кыаба тийэрэнэн көмөлөө сылдыар идэлээбэ. Дьонго болбонтлоох буолан элбэх доботтордоо, араас кэмгэ үрэх кыһатыгар бириг үөрэммит табаарыстарынан билээ, көпсөтэ турара, санаа үлэстэн, урукуну-хойукуну санаан оҕолуу үөрэрэ. Үөрэппит оҕолоруттан туйабын

хатаран физкультурна учуутала буолбүт, спорка үрдүк ситиһинилэммит өрөспүүбүлүкэ араас улунуугар үлэни сылдыар үөрэнээччилэринэн киэн туттара.

Түбүктээх үлэтэ кэмиптэ сыаналанан аата-ахсаана биллэбэт грамоталарынан наараадаламмыта, Саха Өрөспүүбүлүкэтин үөрэҕиринитин туйгуна, "Старший учитель" бэлиэ, "Учительская Слава РС(Я)" үрүн көмүс бэлиэ хаһаайыннара, педагогической үлэ бэтэрээнэ, Саха Өрөспүүбүлүкэтин физическэй культуура уонна спорка бэтэрээнэ.

Владимир Константинович Бүлүү Өкүндүтүтэн силистээх-мутуктаах киһи иккис дойдуну оностубут Ньурбачаанн нэһилиэгин олобор актыбынайдык кыттар, олохтоохтор кинни мааны кулаастаах ырыаһыт, араас таһыннаах күрэхтэниилэргэ нэһилиэк чилиин көмүскээбит күүстээх тустуук, мадьыны эбэтэр судуйа быһытынан биллэрлэр.

Биһиэхэ, кэргэнин Александра Гаврильевна уруу-аймах дыонугар, олус чугас сыйһаннааба, кэллэргин

эрэ остоулга олорон чэй иһэ-иһэ дыиэ иһинээби сонунтан сабалаан дэриэбинэ, улус, өрөспүүбүлүкэ сонуна барыта кэпсэнэрэ, аабылыбыт киннигэ, көрүлүбүт кэниирэ, киинэ да ырыгыллара, көмөбө наадыбыкка от-мас үлэтигэр күүс-көмө, санаабылларбыт кэмгэ үтүө сүбэниг буолаар.

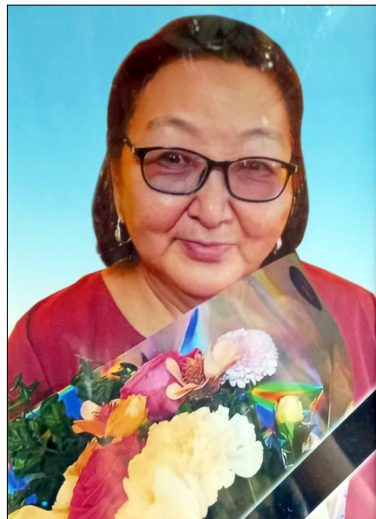
Күтүбүт бараксан тапталаах кэргэнэ соһуччу суох буолуобуттан олус соботохсуйбута, ыалдыра элбээбитэ, ол эрээри оҕолорун, сиэннэрин көмөлөрүнэн олохо тардыспыта, эмтэнэ сатаабыта да ытарчалы ылбыт ыарыы иннин кыайан ылбатаба...

Күндү киһибит, күтүбүт Владимир Константинович Гаврильев ситэ олоботох олобун оҕолоро, сиэннэрэ, хос сиэннэрэ салгыахтара, аатын ааттата туруохтара диэн эрэнэбит.

Чугас киһибитин ахтабыт, саныыбыт, кини сырдык мөссүөнэ сүрэхпитигэр өрүү тыыннаах...

Ньурбачаан Николайтар,
Ньурбаттан Черовтар,
Ивановтар, Халаниковтар.

Ийэбит туһунан сырдык өйдөбүл

тэнгэ үлэстэр, баар-суох сүбэһипит, тапталаах киһибит, олобун тухары оҕо уһуйааннын үлэнигэ, үлэ бэтэрээнэ. Хатыы нэһилиэгин олохтооҕо ИВАНОВА Зоя Гаврильевна бу дыыл кулун тутар 18 күнүгэр бииһи кэккэбиттэн туораабыта 1 сылын туолар.

Ийэбит суох буолбута соһуччута бэрдэ... Бу сыл бииһи аймахха наһаа ыараханнаах ааста, кини минньигэс аһын, истинг сүбэтин, күлэр-үөрэр куолаһын санаабатах күммүт суох. "Хайа, туох сонун? Тугу аһаатыгыт? Оҕолор тугу тыналлар?" - ыйытыа диэн санаабытыгар телефон кэтиибит.

Ийэбит Зоя Гаврильевна Иванова 1953 с. Чурапчы улунун Мэдьэхситигэр Собакиннар дыэ кэргэнгэ үһүс оҕонон күн сирин көрбүтэ. Ыал соботох кыһа, сүрэхтэрин чопчута, убайдарын, быраатын быыстарыгар олус мааныланан таптала улааппыта. Оскуола кэннэ, оччотообу сиэринэн, икки сыл фермабы үлэлээн баран, тыа хаһаайыстыбатын техникумугар зоотехник идэтин баһылаан, Ньурба Ха-

тыытыгар ананан үлэли кэлбитэ. Онно сылдьан олобун доборун, бииһи аҕабытын Александр Григорьевичи көрсөн, 1980 сыллаахха ыал буолбуттара. Хатыы биир бастыг, элбэх оҕолоох Суоплар Киргизлэй дыэ кэргэнигэр улахан кийиит аатын сүкүтүтэ.

Онтон ыла Хатыытын иккис дойдуну оностон, аҕабытынан 42 сыл өйдөһөн-өйөһөн, иллээхтик-эйлээхтик олобон, б оҕону төрөтөн, улаатыннартаан, олох аартыгар үктэнэрбитигэр, үлэниг буоларытыгар ийэбит, аҕабыт орооллара олус улахан. Аҕабыт аймахтарыгар наһаа чугас, тапталаах санаас, сорхотторго ийэлэрин солбулар киһи буолбута. "Санаас Зоя бэрэскиитэ", "Санаас Зоя үттээх чэйэ" диэн билигин да ахталлар, суохтуулар.

Ийэбит үтүө, эйбэс майгылааба. Дыиэбит куруук элбэх ыалдыттаах, хоноһолоох, байы-талым астаах остоулаах буолара. Бииһи өйдүөхпүтүтэн, Хатыы "Сарыал" оҕо саалыгар өр сылларга үлэлээбитэ. Кэнники

сынныаланна тахсан да баран мээне олобот этэ. Ол курдук "Утум" эбээлэр түмсүүлэрин актыбынай чилиэнэ, араас тэрээһиннэргэ куруутун кыттар уонна онтон олус дуоһуйара. Ийэбит онорботоҕо, кыайбатаба, сатаабатаба суоҕа да буолуо. Олус ыраас, чэнчис, асчыт, истэннээн бэрдэ.

Куруутун халыг хаһаайыстыба лаах, оҕуруот, сибэкки арааһын дэлгэйдик үүннэрэр этэ. Онон төгүрүк сылы быһа сибизэй аска-үөлгэ улааппыт дьоллоох оҕолорбут дэнэбит. Хас сыл айыы оҕолор, сиэннэр тийиэн күүс-көмө буоларытыгар ийэбит бараксан наһаа үөрээчи. Төрөппүтүбүт бииһини ханнык да түгэнгэ бэйэ-бэйэбитин өйөһөр, көмөлөсүһөр буоларга ииппиттэрэ. Сиэннэрин кырларыттан үлэбэ сыһыаран, биһиэхэ күүс-көмө, сүбэ-ама буолааллар.

Кэнники кэмгэ интернет үйэтэ сайдан, ийэбит дыонун, аймахтарын, оҕо сааһын доботторун кытта билээ турааччы. Мэдьэхситин куруук са-

ныыра, ахтара, биһиэхэ кэпсиэрэ. Төһө да ыраах олордор, буолар тэрээһиннэригэр кыттыны ылаар. Бүтэһиниг дойдутугар 2019 с. ыһахтыгы бара сылдыбыта. Ол онно төрөбүт-улааппыт алааһыгар сылдьан, дыонун-сэргэтин көрсөн, наһаа да астынандуоһуйан кэлбитэ.

Ийэбит бараксан улахан түһүүтэ-тахсыта суох эрээри, толору, дьоллоох олобу олорон барда. Сиэннэрин бүүбэйдээн, бииһи бары дыиэлэнэ-уоттанан, атахтыгыгар турарытын көрөн, ыар санаата суох барда диэн саныыбыт. Кини олобун бүтүннүү оҕолоругар, дыиэ кэргэнигэр анаабыта. Бу курдук үтүө түгэннэри эрэ санаатахха, абатыһы, ыар аһы улахан таптала, сырдык өйдөбүлгү кувулулар.

Ийэбит мөссүөнэ, истинг мичээрэ, илитин сылааһа өрүү сүрэхпитигэр, өйбүтүгэр-санаабытыгар хаалыаба... Биһиэхэ мэдьи тыыннааххын! Эн ситэри олоботох олобун бииһинэн салдаран, хааныг тымырытыгар сүүрэр... Олох салбанар...

Кэргэнэ, оҕолоро, кийииттэрэ, күтүттэрэ, сиэннэрэ.

Ийэ туһунан ааспыт бириэмээбэ ахтар наһаа да ыарахан... Ийэттэн ордук бу Орто дойдуга суох. Бииһи күндүттэн-күндү Ийэбит, амарах эбээбит, үөрүүбүтүн-кыһалдыбатын

— Кэриэстэбил —

Ахтабыт, саныбыт

Биһиги ийэбит, Хорула олохтоо...

Сэрин сабанаабы бары оҕолор...

Оскуола кэнниттэн эрдэ улахан...

иһэн кэргэнэ өлөн оҕдообо хаалар.

Биһиги ийэбит айылбаттан атабын...

Биһиги ийэбит эдэригэр кэрэ дү...

Ийэбит хаһан дараны дьон түһү...

Биһиги, оҕолоро, сиэннэрэ, хос...

Кыһа, күтүөтэ Яковлевтар...

Мэлдьи ахта-саныы сылдыахпыт

Бырааппыт, убайбыт, тапталаах...

Ийэ Антоновка селиэнньэтигэр...

Оскуола кэнниттэн Маар СПТУ...

өлөрөн 2-с группалаах инбэлиит буол...

1993 с. Антоновка олохтоохторо...

Биһиги төһө да кимэн кириэн...

Бырааппыт, убайбыт үтүө майгы...

Кэргэнэ, уола, кийитэ, Тимофеевтар дьэ кэргэттэрэ.

Тапталаах күн-күбэй ийэбит, эйбэс...

София Осиповна ГЕРАСИМОВА...

Убаастыыр, ытыктыыр бэтэрээмит...

Күндүтүк саныыр, убаастыыр киһи...

Ньурбаҕа өр сылларга хирург-анестези...

Биһиги үлэһэн сылдыбыт кэлиэ...

Улаханник убаастыыр, ытыктыыр күндү...

Күндүтүк саныыр, убаастыыр быраат...

Улаханник убаастыыр, ытыктыыр күндү...

Күндүтүк саныыр, убаастыыр быраат...

Күндүтүк саныыр, убаастыыр быраат...

Күндүтүк саныыр, убаастыыр быраат...

Күндүтүк саныыр, убаастыыр быраат...

Күндүтүк саныыр, убаастыыр быраат...

Күндүтүк саныыр, убаастыыр быраат...

Күндүтүк саныыр, убаастыыр быраат...

Күндүтүк саныыр, убаастыыр быраат...

Күндүтүк саныыр, убаастыыр быраат...

Күндүтүк саныыр, убаастыыр быраат...

Күндүтүк саныыр, убаастыыр быраат...

Улаханник убаастыыр, ытыктыыр ки...

Кириэптэби чох разрёна Акционернай...

Ньурба оройуонун уонна Таркаайы...

Тапталаах ийэбит, ээбит, хос ээбит...

Күндү эдьийбит, Антоновка олохтоо...

Күндүтүк саныыр эдьийбит...

Күндүтүк саныыр эдьийбит...

Күндүтүк саныыр эдьийбит...

Күндүтүк саныыр эдьийбит...

Күндүтүк саныыр эдьийбит...

Күндүтүк саныыр эдьийбит...

Күндүтүк саныыр эдьийбит...

Күндүтүк саныыр эдьийбит...

Күндүтүк саныыр эдьийбит...

Күндүтүк саныыр эдьийбит...

Ийэбит тэнэ саныыр күндү эдьийбит...

Убаастыыр дьүөгэбит, ыалбыт, Ньурба...

Өр сылларга биһиги үлэһэбит убааста...

Күндү тапталаах кэргэним, аҕабыт...

Оскуолаҕа биһиги үөрэммит кылаан...

Ытыктыыр, убаастыыр күтүөбүт, кү...

Күөх Ньурбаҕа биһиги сүүрэн-көтөн...

Биһиги улааппыт оҕо сааһым табаары...

Ньурба 1 №-дээх оскуола 1994 с. выпуск.

Күөх Ньурбаҕа биһиги сүүрэн-көтөн...

Биһиги улааппыт оҕо сааһым табаары...

Ньурба 1 №-дээх оскуола 1994 с. выпуск.

Күөх Ньурбаҕа биһиги сүүрэн-көтөн...

Биһиги улааппыт оҕо сааһым табаары...

Ньурба 1 №-дээх оскуола 1994 с. выпуск.

Күөх Ньурбаҕа биһиги сүүрэн-көтөн...

Биһиги улааппыт оҕо сааһым табаары...

Ньурба 1 №-дээх оскуола 1994 с. выпуск.

Күөх Ньурбаҕа биһиги сүүрэн-көтөн...

Генеральной директор Стручкова Н.М. Кылаабынай редактор э.т. Петрова Л.И.

Хаһыат Саха сиригэр сибээс, информационнай технологиялар уонна маассабай коммуникациялар эйгэлэрин кэтээн көрүү Федеральной судууспатын Управлениетыгар (Роскомнадзор) 03.06.2020 с. регистрацияланна.

Тэрийэччилэр: Саха Республикатын Правительствота, Саха Республикатын "Сахабэчээт" Государственной автономной тэрилтэтэ.

Телефона: Кылаабынай редактор, компьютернай отдел - 2-33-32. e-mail: redakcia06@mail.ru

Индекс: ПИ 988 Тираж 730. Объем - 12 стр. формата А3. Сыаната - 38 солк. 15.03.2023 с.

